

[Gert Petersen.]
gerne, et sammenbrud af dem, hvor ulykkeligt det end måtte være, af regeringen og flertallet opfattes således, at nu er der sket en afklaring — mere afklaring, som der står i betænkningen — og så kan man skride til anerkendelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning
forkastedes med 86 stemmer mod 66; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om statens tjenestemænd.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 194) findes i tidenden sp. 4591, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3105).

Der var stillet 23 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 9-12 på dagsordens opførte sager, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om tjenestemandspension.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 195) findes i tidenden sp. 4591, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3105).

Der var stillet 19 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om tjenestemandslønninger m. m. og klassificering af tjenestemandstillinger i staten, folkeskolen og folkekirken.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 246) findes i tidenden sp. 6302, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3105).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen og om ophævelse af lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere. (Tjenestemandstreformen og ændring af reglerne om refusion).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 244) findes i tidenden sp. 6302, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3105).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om folkekirken lønningsvæsen m. m.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 248) findes i tidenden sp. 6302, lønningsudvalgets betænkning i tillæg B. sp. 3105).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ivar Nørgaard: Folketingets lønningsudvalg har næsten været stillet over for samme opgave, som Kraka blev stillet over for, da hun fik at vide, at hun hverken måtte møde nøgen eller påklædt.

Lønningsministeren sagde ved første behandling, at folketingsudvalget naturligvis var fuldstændig frit stillet, når det skulle tage stilling til lovforslagene, men på den anden side skulle man fornuftigvis følge organisationerne så vidt muligt. Vi har senere i tidsskrifter og presse, ikke mindst i organisationernes fagblade, set, at organisationerne naturligt opfatter det på den måde, at de har indgået et forlig med lønningsministeren og regeringen, og at man ikke vil opfatte det som i overensstemmelse med spillets regler, hvis den ene forligspartner, nemlig regeringen, skulle give sig til at

[Ivar Nørgaard.]

ændre væsentligt ved det, man har sluttet forlig om. Det har vi da også alle bøjet os for i lønningsudvalget. Vi har accepteret, naturligvis, at hvad angår klassificeringen og alle de mange indplaceringer, er det et resultat af forhandlinger mellem organisationerne og regeringen, og det er ingenlunde let at gribe ind i disse aftaler. Ikke desto mindre er der selvfølgelig sket noget i disse 25 møder og ved modtagelsen af de mange deputationer, som har fundet sted i de mange timer indtil i dag.

Under første behandling fremhævede jeg, at socialdemokratiet under udvalgsarbejdet navnlig ville interessere sig for at få ministerens forslag forbedret på tre centrale områder. For det første ønskede vi, at der skulle indføres større smidighed i systemet på grundlag af mere gennemgribende vurderinger af funktionerne med det formål at skabe en bedre overensstemmelse mellem arbejde og ansættelsesvilkår. For det andet ønskede vi en effektiv afskaffelse af de såkaldte ben, og endelig for det tredje ønskede vi en fremskyndelse af tilvejebringelsen af et bedre statistisk grundlag for en mere retfærdig stedtillægsordning.

Hvad først angår den større smidighed i systemet og forsøg på at fremme vurderingen af arbejdsfunktionerne, kan jeg henvise til det, der er nedfældet i betænkningen, og fremhæve nogle enkelte punkter.

Det var jo typisk, at et meget stort antal af de fremmødte deputationer havde den klare opfattelse, at de for deres vedkommende var blevet placeret forkert. Den placering, de havde fået i lønssystemet, svarede ikke til de særlige byrder og ulemper, der netop var karakteristisk for deres arbejdsfelt. Der er ingen tvivl om, at mange af de fremmødte deputationer har fremført argumenter, som burde have så megen vægt, at der i hvert fald forholdsvis snart bliver taget hensyn til deres argumenter. Men det fremgik også både af det materiale, udvalget modtog, og af de mange deputationers udtalelser, at man i hvert fald ikke helt havde forstået regeringens gode hensigter, hvis det har været regeringens gode hensigt at gøre systemet mere idgigt allerede ved overgangen til det nye system.

Således har det været en almindelig op-

fattelse, at regeringen tilsyneladende har bevaret akademiskernes stillingsmonopol. Jeg synes derfor, det er vigtigt, at vi nu har fået præciseret, at det i hvert fald ikke har været regeringens hensigt. Man har ganske vist automatisk flyttet de personer, der i dag findes i den akademiske lønramme, over i nye lønrammer, men det er ikke regeringens hensigt at fortsætte det stive system, og det fremgår nu også klart af betænkningen, at der ikke er forbundet nogen præjudicerende virkning med den forholdsvis automatiske overflytning af tjenestemænd i den hidtidige akademiske lønramme til nye lønrammer. Det præciseres, at det i fremtiden vil være sådan, at også ikke-akademikere vil kunne indplaceres i de samme lønrammer, og således at akademisk personale ikke uden videre indplaceres i rammerne. Det vil altså sige, at i fremtiden kan en ikke-akademiker søge også stillinger, som hidtil har været forbeholdt akademikere, og uddannelsen er i fremtiden kun ét af de momenter, der tæller, når man skal bedømme ansøgerens kvalifikationer.

Vi har fra socialdemokratiets side i udvalget lagt vægt på, at man, allerede så snart loven er vedtaget, og inden man er blevet endelig færdig med den systematiske stillingsvurdering, praktiserer ansættelserne efter de nye principper. Det har vi fået tilfredsstillende medhold i fra regeringens side under samråd med ministeren, og der er altså enighed om i dette folketing, at sådan vil systemet være i fremtiden, lige så snart dette lovforslag er vedtaget. Selv om det varer nogen tid, før vi får alle disse stillinger systematisk vurderet, vil princippet allerede være trådt i kraft i og med dette lovforslags vedtagelse.

Under behandlingen af de af de mange deputationer fremførte synspunkter blev det klart, at man nok kunne gøre godt ved bestemte foreslåede handlemåder, og i et enkelt tilfælde blev der formuleret en særlig paragraf, der skulle råde bod på en uhenigtsmæssig placering, i hvert fald en uhenigtsmæssig fremtidig placering. Det drejer sig om nogle folkeskolelærere. Men under udvalgsarbejdet blev det klart, at også andre grupper end disse folkeskolelærere kunne komme ud for nogenlunde samme problemer, og det er derfor fastslået, at man vil kunne

[Ivar Nørgaard.]

gøre godt også på disse andre områder og behandle dem i lighed med den behandling, folkeskolelærerne vil få.

Under udvalgsbehandlingen blev det klart, at Børne- og Ungdomsforsorgens Personaleforbund har den opfattelse, at et protokollat skulle stille forbundets medlemmer anderledes ved overgangen til nyordningen end de øvrige grupper. Jeg går ud fra, at disse fortolkningsproblemer vil blive klaret snarest muligt. Det har jo ikke været muligt for udvalget at tage stilling til en endelig vurdering af de nuværende overgangsordningers forhold til det protokollat, som dette personaleforbund henviste til.

Under første behandling understregede jeg meget kraftigt, at det var en afgørende forudsætning for socialdemokratiets medvirken ved disse lovforslag, at vi nåede frem til sikkerhed for, at de såkaldte ben også faktisk blev afskaffet. Det, jeg frygtede, var, at man kunne komme i den situation, at de nye lønninger trådte i kraft, uden at man havde tilendebragt det såkaldte bensaneringsarbejde. Ganske vist fremhævede ministeren og også flere ordførere for regeringspartierne, at det dog måtte være tilfredsstillende, at man lovede en gennemgang af alle disse problemer og lovede at få denne gennemgang tilendebragt, inden konsekvenserne af lønforhøjelserne slog igennem, nemlig inden 1. april 1970; indtil den dato gælder jo 3 pct.s reglen.

Fra socialdemokratisk side var vi imidlertid ikke tilfreds med kun at have en sådan erklæring fra regeringen, og vi forsøgte forskellige metoder og forslag og er nu endt i noget, vi opfatter som en sikkerhed for, at man ikke får både i pose og i sæk. På vor foranledning har ministeren fremsat et ændringsforslag, som, så vidt vi kan bedømme det, fuldt ud sikrer, at der ikke på én gang vil blive udbetalt nye højere lønninger i kraft af særlige tillæg, i kraft af generelle tillæg eller i kraft af egentlig lønforhøjelse, før vedkommende, der skal oppebære disse indtægter, har fået sine honorarer og sportler gennemgået og har fået afgjort, hvilke af disse der hører til hans virksomhed. Der indsættes en paragraf, der sikrer, at skulle man ikke have fået gennemført denne spørtel- og honorarsanering, vil man ikke få udbetalt det særlige tillæg eller

det generelle tillæg eller lønforhøjelsen; der vil finde modregning sted, og man vil blive ved med at tilbageholde pengene, indtil man har fået en ordning for sportlerne og honorarerne. Det forekommer os tilfredsstillende, at man nu får denne sikring. Det skulle betyde, at vi ikke både vil komme til at give tjenestemænd lønforhøjelser eller særlige tillæg og herudover fastholde honorarer og sportler for arbejde, der kan henføres til tjenestemandens opgaver.

Det tredje spørgsmål, vi fra socialdemokratisk side har været stærkt interesseret i at få en ordning på, er stedtillægsordningen. Som jeg sagde under første behandling, erkender vi, at det er nødvendigt med en lønmæssig differentiering, fordi der på det private arbejdsmarked er en meget vidtgående geografisk lønmæssig differentiering; hovedstadsområdet har langt højere lønninger end det øvrige land, og der er andre grupperinger, geografiske grupperinger, der også har højere lønninger end gennemsnitligt.

Men den løsning, man har fundet frem til, og som er foreslået, er ikke tilfredsstillende. Den er ikke tilfredsstillende af flere grunde. Først og fremmest er den ikke tilfredsstillende, fordi den ikke på overbevisende måde afspejler faktiske geografiske forskelle. Man kan ikke acceptere, at den opdeling, der har fundet sted, svarer til virkelige forhold på arbejdsmarkedet, hverken hvad lønningerne, de nominelle lønninger, angår, eller hvad reallønnen angår, altså heller ikke vedrørende priserne, leveomkostningerne. Det er derfor bydende nødvendigt, at man får fremskaffet noget mere sikkert materiale. Det var vi jo alle enige om ved første behandling og har også været det under udvalgsbehandlingen. Men fra vor side har vi følt, at når der er en sådan enighed, vil det være åbenbart urimeligt at lade den ordning, der skal træde i kraft 1. juli i år, vare helt til 1. april 1971, som man havde påtænkt. Derfor stillede vi fra socialdemokratisk side forslag om, at denne ordning kun burde virke indtil 1. juli 1970, og at man inden den tid måtte have tilvejebragt et prisgeografisk materiale og nyt statistisk materiale vedrørende lønninger. Den sidste dag, inden vi skrev betænkning, nåede vi i udvalget til enighed om dette ændringsforslag, og vi hilser med tilfredshed, at man kunne nå

[Ivar Nørgaard.]

frem til en enig opfattelse af, at ordningen kun skal have virkning indtil 1. juli næste år, i 12 måneder, og fra 1. juli 1970 må der finde en nyordning sted.

Ministeren har over for udvalget fremhævet vanskelighederne ved rent fysisk at nå frem til et nyt statistisk grundlag; arbejds-mæssige og bevillingsmæssige problemer kunne medføre, at Danmarks Statistik ikke skulle kunne nå at tilvejebringe grundlaget. Personlig er jeg af den opfattelse, at hvis vi fra folketingets og regeringens side stiller Danmarks Statistik den opgave at fremkomme med et prisgeografisk materiale og bearbejde det lønmæssige materiale så betids, at vi kan opbygge en ordning med virkning fra 1. juli 1970, så er det også noget, Danmarks Statistik kan gennemføre, hvis Danmarks Statistik får tilstrækkeligt mandskab og de nødvendige pengemidler. Fra socialdemokratisk side har vi erklæret os helt parat til at støtte ansøgninger om de nødvendige pengemidler, og jeg vil meget henstille, at man fra regeringens side stiller sig large og velvillig over for de personale-mæssige ønsker, som Danmarks Statistik måtte kunne have for at kunne klare denne opgave.

Sagen er jo nemlig den, at denne tjenestemandreform er ved at drukne i kritik af stedtillægsordningen. Der er så mange gode og rigtige ting i denne reform, at det vil være urimeligt, hvis en forkert stedtillægsordning helt skulle overtegne billedet og forskubbe proportionerne, og derfor må det være i alles interesse, at vi får fjernet denne skønhedsplet, får sat en nyordning i værk, før det optager sindene så stærkt, at man glemmer det væsentlige ved denne reform. Det kan jo ikke nægtes — det må vi alle erkende — at det, vi vedtager nu, ikke er tilfredsstillende, og at det ikke løser de geografiske problemer.

Til sidst skal jeg nævne et spørgsmål, vi kun behandlede meget lidt under første behandling, nemlig statstjenestemandslønningernes forhold til andre gruppers lønninger. Umiddelbart er det jo indlysende, at når en så stor gruppe af befolkningen får sine lønforhold ændret, kommer det til at påvirke hele den øvrige del af befolkningen, lønforholdene for statstjenestemænd har umiddelbar betydning for lønniveauet i

dette land. Men der er visse lønrelationer, der er særlig klare. Det er statstjenestemændenes forhold til de personer, der er overenskomstansatte i staten, og det er dernæst statstjenestemandslønningernes forhold til lønningerne for kommunalt ansatte og folk, der er ansat i halvofficielle institutioner og koncessionerede virksomheder.

I mangfoldige tilfælde udføres der de samme funktioner af statstjenestemændene og disse øvrige grupper. Det er derfor af stor betydning, at de løn- og ansættelsesvilkår, der kommer til at gælde for folk, der er ansat på anden vis end på statstjenestemandsvilkår, kommer til at afbalancere de lønninger og ansættelsesvilkår, vi nu aftaler. Men det er ikke ensbetydende med, at de skal være ens. Det er kun ensbetydende med, at statstjenestemandslønningerne set fra personaleefterspørgerens side skal være sådan, at de sammen med de øvrige ansættelsesvilkår kan konkurrere med løn- og ansættelsesvilkår for folk, der er ansat på anden vis. Vi skal være meget forsigtige med at ville diktere ganske bestemte løn- og ansættelsesvilkår for andre områder, for vi må jo være opmærksom på, at reelt er dette her et resultat af en forhandling mellem ganske bestemte organisationer, nemlig statstjenestemændenes centralorganisationer, og staten. Der findes andre arbejdsgivere, og der findes andre faglige organisationer på arbejdsmarkedet, som ikke har været med til at fastsætte disse lønninger, og det må være åbenbart, at disse arbejdsgivere og faglige organisationer må have et ord at skulle have sagt, når deres løn- og ansættelsesvilkår skal ændres.

Hvis vi derfor skulle drage en vidtgående konsekvens af vort ønske om harmoni, skulle vi gå meget videre, end vi har gjort ved at henstille, at der tilvejebringes nogenlunde ensartede vilkår; så skulle vi også tage stilling til de ansattes organisationsforhold, og det ønsker vi ikke, og det bør vi heller ikke blande os i. Derfor må det være vigtigt, at staten på alle de områder, hvor staten har økonomiske forbindelser, som f. eks. med kommunerne gennem refusioner, eller hvor staten selv er arbejdsgiver, som f. eks. på overenskomstområdet, selv drager omsorg for, at der bliver balance. Ansvaret må samles ét sted, og efter min opfattelse er det eneste naturlige at samle dette ansvar hos statens lønningsminister. Der er ikke nogen

[Ivar Nørgaard.]

rimelighed i, at noget af ansvaret ligger i indenrigsministeriet, noget andet af ansvaret i socialministeriet og i undervisningsministeriet. Harmoniseringsansvaret bør samles ét sted, nemlig hos lønningsministeren. Jeg har den opfattelse, at denne tankegang er der megen sympati for alle steder, men det er noget vanskeligere, når vi kommer til at skulle realisere denne form for koordinering, fordi det forudsætter, at man andre steder giver afkald på at udøve beføjelser. Jeg mener imidlertid, det er vigtigt, for ellers bliver det kun ved de fromme ønsker, og jeg henstiller derfor, at man fra regeringens side bestræber sig for også i praksis at flytte alle disse afgørelser over til lønningsministeren og ikke kun udtale almindelige forhåbninger om, at noget sådant vil kunne lade sig gøre.

Til sidst vil jeg gerne sige, at det kan jo ikke undgås, at man under behandlingerne af disse reformforslag beskæftiger sig mest med det, man har kritiske bemærkninger over for. Tiden er kort, og det er ikke muligt at nævne alle de gode ting i reformen, som vi er enige om, men jeg synes ikke, at denne debat helt skal være uden et udtryk for de positive ting, der indeholdes i de mange lovforslag. Fra socialdemokratisk side er vi jo meget tilfreds med alle de væsentlige dele af lovforslagene. Vi opfatter dem som væsentlige forbedringer, og vi føler os selv medansvarlige, føler selv en slags faderskab til noget af det og vil derfor også meget gerne være med til at føre det igennem her i tinget. Vi tillægger det også betydning, at vi kan gennemføre en reform som denne i enighed, men det har selvfølgelig ikke kunnet udelukke, at vi har måttet fremhæve de ting, vi synes kunne ændres. Det er det, der nu har fundet sted, det har været behandlet i udvalget, og behandlingen er efter vor opfattelse endt på en tilfredsstillende måde. Vi skal derfor anbefale, at man gennemfører denne reform med de forbedringer, udvalgsarbejdet har afstedkommet.

Langkilde: De 5 lovforslag, som nu kommer til anden behandling, betyder på mange måder et brud med hidtil gældende forestillinger om forholdet mellem staten, det offentlige, og dets medarbejdere, og jeg vil meget gerne ved denne lejlighed fremhæve

den meget indgående behandling, som de har været genstand for i lønningsudvalget. Ikke mindst på den baggrund, som ligger i et omhyggeligt kommissionsarbejde i årene fra 1965 til 1969, finder jeg det rigtigt at fremhæve, at folketingsudvalget har foretaget en omhyggelig og også selvstændig behandling af lovforslagene.

Der er videre grund til at fremhæve, at lovforslagene gennemføres i enighed, bortset fra et mindretalsforslag fra hr. Morten Langes side vedrørende statens andpart i præstelønningerne, som hr. Morten Lange vil have skåret ned til et meget minimalt beløb. Hr. Morten Lange, som jo til daglig følger evangelisten Karl Marx, har her åbenbart villet søge at realisere evangelisten Marcus' ord om, at den, der lidet har, skal endog dette tages fra.

Enigheden om lovforslagene og de mange bemærkninger i betænkningen er vægtig og vel også i overensstemmelse med sædvane herinde med hensyn til tjenestemandsløvene.

Jeg vil gerne fremhæve, at lønnings- og pensionsministeren har været meget imødekommende over for udvalgets synspunkter og har ydet væsentlige bidrag til, at udvalget, som det fremgår af betænkningen, har kunnet nå frem til flere betydningsfulde resultater.

Der er en række enkeltproblemer, der er omtalt i betænkningen, som jeg vil knytte nogle bemærkninger til. Vi har talt om de lange konstitutioner, og der kunne måske være grund til yderligere at føje hertil, at konstitutioner i ledige stillinger kan tænkes at virke som en omgælse af reglerne om opslag af stillinger. Det vil jeg mene at man også skal være på vagt over for.

Problemet om løn- og ansættelsesvilkår på områder, hvor personalet er ansat på tjenestemandslignende vilkår, men hvor det er vedkommende fagminister, der fastsætter eller godkender vilkårene, er nævnt i betænkningen ligesom lønvilkårene i kommunerne og de koncessionerede selskaber.

Lad det være helt klart, at en konkurrence om arbejdskraften mellem statsinstitutioner ved lønoverbud eller mellem staten og kommunerne er en urimelighed, som ikke kan accepteres mere. Lønningsministeren har lovet at søge regeringens tilslutning til, at en koordinering af løn- og ansættelsesvilkårene finder sted, for så vidt angår statens

[Langkilde.]

forskellige virksomheder. Jeg må understrege vigtigheden heraf. Der må tilvebringes større koordinering; enkelte institutioner kan ikke køre deres eget løb mere.

I visse andre lande, f. eks. i England, er personalecheffunktionen for hele statsadministrationen samlet hos en minister eller hos en embedsmand, og det er vel en meget effektiv måde at opnå ensartethed på, men det vil rumme et afgørende brud med dansk administrativ tradition, hvis man gjorde noget tilsvarende herhjemme. Men forudsætningen for, at man kan fortsætte med det hidtidige system, hvorefter styrelsescheferne er personalechefer, må være, at den fornødne koordinering finder sted.

Med hensyn til lønningerne på det kommunale område, som også er omtalt i betænkningen, må det nævnes, at også ved tidligere tjenestemandssloves gennemførelse har der været udtalt fromme ønsker om større ensartethed, men man må erkende, at resultaterne her har været yderst beskedne. Den almindelige opfattelse i udvalget er nok den, at der må tilstræbes større ensartethed, og særlig må det vel fremhæves, at afviklingen af biindtægter, som er knyttet til det statslige system, må føre til en tilsvarende afvikling på det kommunale område, når man i øvrigt indfører det statslige system.

Lovforslagene er som bekendt ensbetydende med en modernisering, men med en fastholdelse af tjenestemandssystemet som den principielle ansættelsesform. Der findes jo imidlertid fortsat andre ansættelsesformer inden for det offentlige, f. eks. overenskomstansættelsen. Tjenestemandssystemet skulle nu være gjort konkurrencedygtigt i forhold til overenskomstansættelsen, og man kan jo meget vel tænke sig, at disse to systemer kan leve side om side, men man kunne også tænke sig en klargørelse fra statens side af, hvor man ønsker det ene system anvendt, og hvor man ønsker det andet. I tjenestemandskommissionens betænkning er det jo forudsat, at en sådan afklaring finder sted. Jeg vil gerne spørge lønnings- og pensionsministeren, om han har gjort sig nogle tanker om, under hvilke former en sådan afklaring skal finde sted.

Det lønsystem, der nu er skabt, er jo opbygget således, at der ikke findes lønrammer, som er forbeholdt tjenestemænd med

bestemt angivne uddannelser. Udvalget har givet udtryk for, at de bestemmelser, der findes rundt om i lovgivningen om, at en bestemt uddannelse skal kræves, eller en bestemt karakter skal være opnået for at opnå ansættelse i visse stillinger, skal underkastes revision. Det kan i sig selv lyde ret revolutionerende, men jeg vil gerne fremhæve, at kravene om en faglig uddannelse ved en første ansættelse selvfølgelig ikke må svækkes. Det vil meget ofte være det eneste grundlag for den ansættende myndighed til at vurdere den pågældende ansøger, og forlader man kravet om en bestemt konstateret faglig kompetence, vil der være meget stor risiko for at skabe plads for andre hensyn end de saglige ved ansættelsen. Nepotismen kan meget nemt komme til at blomstre i sporet af en sådan ændret praksis. Derimod må det selvfølgelig være opgaven ved den gennemgang og vurdering af stillingerne, som skal foretages i det permanente sekretariat, som forudsættes nedsat, at foretage en vurdering af, hvilke uddannelsesmæssige forudsætninger den enkelte stilling må kræve. Det kan godt være, at man på en del områder har stillet for store krav, og at dette har ført til ansættelse af overkvalificeret arbejdskraft. Det må være opgaven at komme bort fra det.

De karakterkrav, som man stiller visse steder for udnævnelse til en stilling, er jo klart forældede. Det kan ikke være rimeligt, at en person, som i øvrigt har vist sig velkvalificeret, skal være afskåret fra udnævnelse til en stilling i f. eks. 45 års alderen, fordi han for 20 år siden har fået en mindre god eksamen. Den slags bestemmelser, som findes i hobetal i retsplejeloven, må givetvis underkastes en revision; det må anses for helt forældet fortsat at have den slags bestemmelser.

Med hensyn til ansættelsesområderne vil jeg gerne nævne, at det selvfølgelig er aftalestof, men udvalget har fundet grund til at fremhæve, at forudsætningen for, at det nye tjenestemandssystem kan fungere tilstrækkelig smidigt, er, at der på en lang række områder sker en meget væsentlig udvidelse af de bestående snævre ansættelsesområder. Jeg er sikker på, at dette er noget, som man fra alle sider her i folketinget tillægger den største betydning. Det er vel givet, at sådanne udvidede ansættelsesom-

[Langkilde.]

råder først og fremmest får betydning ved nyansættelser, men så meget mere grund er der til at få dette problem afklaret forholdsvis hurtigt, således at der ikke fortsat sker ansættelse på de gamle, snævre områder. Jeg skal tillade mig at spørge lønnings- og pensionsministeren, hvilke tanker han har om, hvornår en sådan afklaring af dette problem kan finde sted.

Stedtillægsspørgsmålet har, som også fremhævet af hr. Ivar Nørgaard, været meget omdiskuteret; det har indtaget en meget stor plads i den offentlige diskussion om tjenestemandreformen, i forhold til den økonomiske betydning af stedtillæggene vel nok en overraskende stor rolle.

Lad mig fremhæve, at der er enighed om, at ordningen ikke er god, og dertil yderligere føje, at det har den jo aldrig været. Den megen kritik kan opfattes, som om stedtillægsordningens svagheder var noget, der specielt var knyttet til den tjenestemandreform, som vi nu får, og det er jo ikke tilfældet; svaghederne har altid eksisteret. Det, der falder i øjnene, er, at der er sket en betydelig udvidelse af ordningens økonomiske betydning på de rekrutteringssvage områder. Det har været nødvendigt, men det har kastet et skarpt lys over den resterende del af systemet, som med rette har fremkaldt stærk kritik. Dertil kommer de mange mærkværdigheder, der opstår, hvor der inden for en sammenlagt kommune kan gælde flere forskellige stedtillægssatser. Også dette har vi kendt under den hidtidige ordning, men sammenlæggningerne har gjort det mere åbenbart i al dets urimelighed.

Når man diskuterer stedtillægsordningen, er man let tilbøjelig til at glemme, og det tror jeg også er tilfældet herinde, at det er tjenestestedet, der er afgørende for stedtillæggets størrelse. I vore tider, hvor det er mere og mere almindeligt i alt fald i provinsen, at tjenestemanden bor et helt andet sted end dér, hvor tjenestestedet er, bliver der selv dette system noget pudsigt ved, at hans løn bliver afpasset efter prisforholdene på tjenestestedet.

Udvalget er nu imidlertid blevet enig med ministeren om, at en revision skal foretages på grundlag af en prisgeografisk undersøgelse af Danmarks Statistik, og at den skal fremmes mest muligt. Ministeren har imøde-

kommet udvalget så vidt, at han har tilsagt, at en ændring skal have virkning fra 1. juli 1970. Jeg vil gerne takke ministeren for dette tilsagn, som må være egnet til at skabe ro om dette problem, der som nævnt har spillet en vigtig og måske også en lidt for stor rolle i hele diskussionen om tjenestemandreformen.

Klassificeringsproblemerne har selvfølgelig også været behandlet meget indgående i udvalget. Mange organisationer har haft foretræde og fremført deres synspunkter, som jo overvejende gik ud på, at de ønskede sig placeret noget højere. Jeg kan i alt fald ikke lige i øjeblikket komme i tanker om nogen, som gav udtryk for det modsatte synspunkt.

De drøftelser, vi i udvalget har haft om klassificeringsproblemerne, må absolut siges at have været frugtbare, selv om der ikke stilles ændringsforslag vedrørende klassificeringen. Umiddelbart kunne dette tydes, som om der ikke var kommet noget ud af drøftelserne, men læser man betænkningen omhyggeligt, vil man se, at der absolut er fremlagt synspunkter, som kan være af afgørende betydning for fremtidige aftaledrøftelser. Klassificeringssystemet omfatter vel en 70.000-80.000 stillinger, og det er klart, at konkrete ændringer i dette vældige afbalancerede system rummer farer. Udvalget har som nævnt heller ikke foreslået sådanne ændringer, men har nævnt grupper, hvor særlige synspunkter gør sig gældende, som der kan være grund til at tage op. Lad mig nævne de grupper af tjenestemænd, som på grund af rationalisering ser sig afskåret fra et avancement, som normalt har kunnet forudses og måske været forudsætningen for, at de søgte ind i statens tjeneste. Det ville være urimeligt og også dårlig arbejdsgiverpolitik at lade disse grupper, som er kommet i klemme, i stikken. En vis andel i rationaliseringsgevinsten må de nok have, hvis de fortsat skal gøre tjeneste som effektive og interesserede tjenestemænd.

Der foreligger som nævnt en række ændringsforslag, som er stillet af ministeren og tiltrådt af hele udvalget. De fleste af disse ændringsforslag er af teknisk karakter, og jeg finder ikke grund til at gå nærmere ind på dem. Der kan dog være grund til at fremhæve som noget nyt, at en række af de beføjelser, som er tillagt henholdsvis under-

[Langkilde.]

visningsministeren og kirkeministeren med hensyn til folkeskolens lærere og præsterne, skal udøves efter forhandling med lønnings- og pensionsministeren. Udvalgets ønske om disse ændringer må ses som et led i bestræbelserne for at koordinere behandlingen af disse områder med den praksis, som findes på det almindelige statstjenestemandssområde.

Endelig er der grund til at nævne ændringsforslaget til lønnings- og klassificeringslovforslagets § 36; her foreslås der et nyt stk. 3, som giver lønnings- og pensionsministeren bemyndigelse til at afkorte i de generelle eller særlige tillæg for sådanne honorarer, som udbetales til varetagelse af pligter, som ligger inden for tjenestemandstillingen, hvis sådanne honorarer ikke har kunnet afvikles inden den 1. april 1970; i sådanne tilfælde kan der også ske en udskydelse af de lønforhøjelser, som måtte tilkomme de pågældende tjenestemænd pr. samme dato. Disse bemyndigelser er indsat for at give en kraftigere understregning af viljen til at afskaffe honorarer og sportler, som oppebæres for pligter, der er led i tjenesten. Det viser, at der er en klar politisk vilje til at komme af med disse honorarer og sportler.

Hele den offentlige debat omkring honorarerne har været heftig, og man kan vel sige en smule unuanceret. Det er vist den almindelige opfattelse i offentligheden, at der er tale om arbejdsfri indtægter, og sådanne honorarer findes selvfølgelig også; men jeg vil gerne fremhæve, at i et vist omfang har honorarer og ben været brugt til at foretage en løndifferentiering mellem den arbejdsmæssigt hårdt belastede tjenestemand og den mindre hårdt belastede, en differentiering, som det hidtidige system ikke rigtig har givet mulighed for. Nu får vi et system, som i sig rummer muligheden for en differentiering, og derfor må selvfølgelig disse honorarer falde væk. Det skal ske under medvirken af lønningsrådet, som derved får pålagt et stort og væsentligt

arbejde med at give råd til regeringen om disse honorarers afskaffelse. Den endelige afgørelse træffes imidlertid i regeringen på grundlag af lønningsrådets indstilling.

Der går normalt omkring 10 år mellem hver ny tjenestemandsløvs, men hver gang man har gennemført en sådan reform, har man sikkert regnet med, at der ville gå betydelig længere tid, før en ny lov var påkrævet. Jeg skal afholde mig fra spådomme på dette felt; men efter alt, hvad vi i dag kan se, rummer de lovforslag, som vi nu behandler, et system, som vil kunne tilpasses betydelige ændringer i samfundsstrukturen. Der er ingen som helst grund til at tro, at der ikke bliver brug for hele den smidighed og fleksibilitet, som det foreslåede system indeholder, men vi har vel lov til at håbe på, at der vil gå et betragteligt stykke tid, før smidigheden er fuldt udnyttet og et nyt system påkrævet.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de af udvalget tiltrådte ændringsforslag, som lønnings- og pensionsministeren har stillet, ligesom jeg skal anbefale, at man stemmer imod det af hr. Morten Lange stillede ændringsforslag.

Enggaard: Jeg vil gerne først udtrykke min glæde og tilfredshed med, at der under udvalgsarbejdet om disse 5 lovforslag har kunnet opnås enighed imellem de 5 partier, som er repræsenteret i lønningsudvalget. Jeg finder det værdifuldt, at der fortsat vil kunne være politisk enighed om hovedsynspunkterne vedrørende så væsentlig en lovgivning som den, der vedrører statens tjenestemænd.

Jeg vil gerne allerførst på venstres vegne tiltræde den lange række ændringsforslag, som er stillet her til anden behandling. Disse ændringsforslag er dels af teknisk natur, dels affødt af ministerens forhandlinger med organisationerne om regulering som følge af udviklingen i lønningerne på arbejdsmarkedet, og endelig er den tredje hovedgruppe affødt af forskellige ønsker i udvalget om en mere hensigtsmæssig udformning af

[Enggaard.]

lovene. Venstre vil stemme for de ændringslag, som er stillet af ministrene og tiltrådt af udvalget, og vil stemme imod det ændringsforslag, som er stillet af socialistisk folkeparti vedrørende reduktion af refusionsprocenten i lovforslaget om folkekirkens lønningsvæsen.

Arbejdet i udvalget har været præget af en lang række møder, hvor man har drøftet ikke mindst det, som de mange deputationer og henvendelser til udvalget kunne give anledning til. De synspunkter i betænkningen, som gælder enkeltgrupper eller samlede områder med fælles problemer, må ses på baggrund af de kommende forhandlinger mellem ministeren og organisationerne; vi går jo nu ind i en periode, hvor en lang række af disse ting vil være genstand for forhandlinger.

Af de synspunkter, som er gengivet i udvalgets betænkning, skal jeg i særlig grad hæfte mig ved nogle enkelte, mens jeg i øvrigt fuldt og helt vil henholde mig til betænkningen, som på en klarere måde er i stand til at redegøre også for det, som jeg kan tiltræde på disse områder, end det vil være muligt for mig her ved denne behandling.

Jeg vil hæfte mig ved det udprægede behov, der efter venstres opfattelse eksisterer for en koordinering af statens og kommunernes lønpolitik. Jeg tror, at dette er af helt afgørende betydning for holdbarheden af den reform, som vi er ved at sætte i værk. Jeg har den opfattelse, at mange af de gode ting, som er indeholdt i denne ændring, vil kunne sættes over styr og på ny skabe uholdbare situationer på tjenestemandsområdet, såfremt en fornøden afbalancering imellem statens og kommunernes lønpolitik ikke tilvejebringes. Jeg lægger ligeledes afgørende vægt på, at der sker den fornødne koordinering mellem de forskellige styrelser og ministerier indbyrdes. Der er stillet ændringsforslag, som tilsigter at give lønningsministeriet en stærkere stilling som koordinerende faktor i dette, og det ønsker jeg meget at understrege. Jeg takker i den forbindelse de øvrige ministre, som har været imødekomende på dette område ved at acceptere en sådan ændring.

Det tredje, jeg ville drage frem som et særligt problem, er stedtillægsproblematik-

ken. Fra venstres side kan vi tilslutte os, at man søger revisionen af stedtillægssatserne fremmet til 1. juli 1970. Jeg vil gerne understrege, at det efter min opfattelse ikke behøver at være sådan, at det teknisk er muligt at tilvejebringe det fornødne materiale til denne dato. Det må i hvert fald ikke være sådan, at denne undersøgelse, som skal ligge til grund for en forhåbentlig holdbar revision af disse ordninger, skal jægkes igennem, og i det øjemed har man også i bemærkningerne indføjet, at såfremt undersøgelsen ikke er tilendebragt til 1. juli 1970, men først på et senere tidspunkt, skal reguleringen finde sted med tilbagevirkende kraft fra denne dato.

Jeg vil gerne understrege de linjer i betænkningen, hvoraf det fremgår, at udvalget finder, at stedtillæggene er ført højere op i lønklasserne end påkrævet på baggrund af et rekrutteringshensyn. Dette er allerede fremført af venstre under lovforslagenes første behandling. Vi finder, at de skavanker, som er i stedtillægsordningen, bør revideres snarest; vi kan næppe leve så forfærdelig meget længere med den ordning, som er foreslået. Vi tror, det er uholdbart at operere med forskellige stedtillægssatser i samme kommune, og som jeg sagde ved første behandling, bør man nok tilstræbe ens stedtillæg i lidt større områder.

Det er egentlig ejendommeligt, at den offentlige debat om denne reform ikke så meget har drejet sig om de overordentlig mange positive nydannelser, som er indeholdt i den, men derimod mest har centreret sig om den enkelthed, der hedder afvikling af tjenestemandenes ben. Venstre kan ganske tilslutte sig, at der nu ved ændringsforslag skabes sikring for, at denne målsætning kan realiseres som led i den nye indplacering.

Jeg har den fornemmelse, at når lønningsrådet i løbet af det kommende års tid skal gennemgå de eksisterende vederlag for medlemskab af råd, nævn o. lign. samt tilsynsgebyrer, kan konsekvensen overordentlig let blive den, at man ved en nærmere analyse af mange af disse hverv finder, at de praktisk kan afskaffes. Jeg kan sige på venstres vegne, at skulle det blive en følgerkning af denne lovgivning, at vederlæg for medlemskab af råd og nævn, for hverv eller tilsyn, som måske er resultat af en lovgiv-

[Enggaard.]

ning i 1920erne og 1930erne, og som er affødt af ganske andre forhold end dem, vi lever under i dag, kan afskaffes, skal vi hilse det med glæde.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale de 5 foreliggende lovforslag.

Erik Hansen (Ålborg amt): Også jeg vil gerne udtrykke det radikale venstres glæde over, at der er opnået bred enighed vedrørende de her foreliggende lovforslag. Jeg vil gerne straks føje til, at nogle af lovforslagene har hjørner, som ligesom ikke rigtig er kommet med, og at der i lovforslagene er pletter, der virker noget udyrkede. Men skal man tage lovforslagene som helhed, må man erkende, at det er vældige fremskridt, der hermed nås; her er tale om en smiddiggørelse af tjenestemandssystemet, som virker heldigt, og som i høj grad var tiltrængt.

Men også når man taler om smiddiggørelsen, er der visse ting, der ikke helt er færdige. Den klassificering, som skal finde sted af de enkelte stillinger og i denne forbindelse de enkelte stillingers ansættelsesområder, savner vi endnu en dybere klarhed over. Det er noget, som må komme til på et senere tidspunkt, men jeg vil gerne her, hvor rammerne ikke er helt fastlagt, bede ministeren om at sørge for, at disse ansættelsesområder bliver videst mulige.

Det nye system indebærer, at det nu er lettere at gå ind i systemet. Der er ikke en spærring af bestemte aldersgrænser, der gør, at går man sent ind, har man ikke samme fordele, som hvis man gik ind på et tidligere tidspunkt. Det bliver også lettere at gå ud af systemet, fordi man ikke, når man går ud, f. eks. må efterlade pensionsfordele, som tidligere ikke kunne tages med ud af det.

Med hensyn til åremålsansættelserne er der endnu ikke klarhed over, hvilke områder det skal dreje sig om, men selve denne ansættelsesform virker i høj grad som en smiddiggørelse af systemet.

Når vi nu får denne åbning af tjenestemandssystemet, om jeg så må sige, står der alligevel tilbage, om den bliver gjort vid nok til, at alle de kredse, som egentlig hører til under tjenestemandsansættelserne, kan komme ind i systemet. Med hensyn til opdelingen af de offentligt ansatte, hvorefter staten enten træder til med lønrefusioner

eller fuldt ud udbetaler lønnen, tror jeg, der er behov for en betydelig samling. Det har været kendetegnende for lovgivning på en lang række områder tidligere, at når staten tog nye arbejdsopgaver op, var man en lille smule usikker over for, om disse områder skulle ind under tjenestemandsansættelse, eller om de skulle åbnes for overenskomstansættelse eller ansættelse på kontrakt. Jeg tror, dette system i og for sig har været rigtigt, indtil man har fået gennemprøvet, hvor disse grupper skulle have deres ståsted. Men efter det nye system må man nok tage disse forhold op til nyvurdering og se på, om disse grupper nu har fundet deres endelige ståsted, eller om det ikke vil være rimeligt nu at føre dem tilbage til ansættelse på tjenestemandsvilkår.

Ved den lovgivning, vi her er ved at gennemføre, fastsættes lønningerne for store arbejdsområder, og ligesom de tidligere ordførere vil jeg understrege, at hvis der ikke bliver koordinering mellem disse lønfastsættelser og lønnen på det kommunale område og i de koncessionerede selskaber, kan man løbe ind i noget, som kan være vanskeligt at overskue.

Nu jeg er ved at nævne det kommunale, vil jeg også sige, at under udvalgsarbejdet beskæftigede vi os en del med et problem, som for de mange nok kan synes relativt lille, men som for dem, der har problemet inde på livet, kan føles uendelig stort. Det var spørgsmålet i tjenestemandsløvforslagets § 16, stk. 2, om de offentligt ansattes mulighed for at deltage i kommunalt arbejde. Ved et cirkulære fra 1946 gives der en vis tjenestefrihed for at deltage, men fortolkningen af cirkulæret har været noget forskellig; adskillige steder har det været sådan, at det var et cirkulære, der virkede godt i chefspositionen, men lidt længere nede i graderne havde det en ikke helt hensigtsmæssig virkning. Jeg vil gerne sige, at jeg er tilfreds med det tilsagn, ministeren har givet udvalget om, at cirkulæret vil blive taget op til revision, og at der vil blive skabt rene linjer i denne sag, så der ikke kan opstå tilfælde, hvor der bliver lagt hindringer i vejen for den, der er valgt til at passe et kommunalt ombud.

Noget af det, som har optaget offentligheden ret meget, er de såkaldte formiddagsstillinger i centraladministrationen. Det

[Erik Hansen (Ålborg amt).] . . . . .
 tæller vel ikke særlig stærkt; det er over for udvalget oplyst, at det kun drejer sig om ca. 200 stillinger for nærværende. Jeg noterer, at det er stillet i udsigt, at disse såkaldte formiddagsstillinger nu vil blive afviklet. Men man må ikke tro, at når man går væk fra formiddagsstillingerne, så beskærer man mulighederne for deltidsansættelse. Det ligger netop i forslaget til ny tjenestemandslø, at der nu bliver større muligheder end tidligere for ansættelse på deltid inden for staten. Vi ved alle, at der mange gange er blevet sagt nej til deltidsbeskæftigelse. Mange tjenestemænd — man kunne nævne en gruppe som lærerinderne — har måttet møde et nej, når de har søgt om at få nedsat timetal; ganske bestemte betingelser krævedes opfyldt, f. eks. børn hjemme af en vis aldersklasse, for at tilladelsen kunne gives. Nu får vi et system, hvorefter der skulle blive mulighed for deltidsbeskæftigelse i et helt andet omfang end tidligere.

Må jeg sige om lovforslaget om tjenestemandspension, at der nu skal foretages en samordning mellem de egentlige tjenestemandspensioner og folkepensionen. Det er jo et fremskridt, men jeg føler mig ikke overbevist om, at det, vi nu når af reformer på tjenestemandspensionsområdet, er det endelige resultat. Med den større sikkerhed for alle befolkningsgrupper, som tiden fører med sig, må vi nok på et eller andet tidspunkt, som ikke ligger alt for fjernt, tage disse ting op til ny vurdering.

Til forslaget om stedtillægsordninger, som alle tidligere ordførere har været inde på, skal der heller ikke komme til at mangle en kommentar fra mit partis side. Også vi er utilfredse med det. Det fremgik tydeligt af kommissionsbetænkningen, at man stod usikkert over for stedtillægsordningen, og at man ønskede den ændret hastigt. Nu får vi den ændret pr. 1. juli 1970, såfremt Danmarks Statistik kan finde frem til et materiale, som er bedre end det, man har haft hidtil. Også jeg stiller mig skeptisk over for, om det lønindeks og de indekser for leveomkostninger, som vi hidtil har fastlagt stedtillægsordningerne efter, har været det rigtige. Det er i hvert fald en kendt sag, at den mand, som er tjenestemand i Ålborg og under sats b, ikke kan begribe, at den, der bor i Århus og har tilsvarende stilling, skal

have sats a. Man kan heller ikke forstå, at Korsør, Esbjerg og Odense skal ligge på en højere sats end Ålborg, og sådan kunne man gå hele Danmarks geografi igennem. Her er et område, hvor jeg tror at mange er utilfredse, og at de, der føler sig tilfredse, gør det med stor usikkerhed.

Når jeg er ved stedtillægsordningen, vil jeg også og samstemmende med tidligere ordførere sige, at også jeg tror, at man i det kriterium, der bliver lagt til grund for stedtillægsordningen, kriteriet om rekrutteringsmulighederne, går for vidt. Jeg tror ikke, man har nødig at gå så højt op i lønrammerne, som man gør det i den nuværende stedtillægsordning; man kunne godt holde op med at give stedtillæg på et tidligere tidspunkt i lønrammen. Rekrutteringsvanskelighederne gør sig næppe gældende så langt op i lønrammerne, som man hidtil er gået ud fra.

Om indplaceringen i øvrigt har vi i 25 lange møder i udvalget hørt mange og tilsyneladende mange velbegrundede ønsker om en højere indplacering. Kun ét har vi ikke hørt: vi har savnet en deputation, der til undtagelse fra andre gjorde rede for, hvorfor man følte sig for højt placeret. Men det var vel ikke at forvente, at noget sådant skulle ske.

Om honorærer og sportelordninger, som hr. Ivar Nørgaard var inde på, sagde jeg ved første behandling på mit partis vegne, at en af konsekvenserne af en gennemførelse af denne lovgivning var, at man fik afløsning af sportler og honorærer. Jeg har ikke næret nogen tyrkertro på, at sportel- og honorarordningen var så urimelig, som mange vil gøre den til. Jeg nærer den anskuelse, at et honorar for ekstra initiativ, for større besvær, i og for sig er på sin plads. Men der skal ingen tvivl være: denne lovgivning forudsætter, at man finder en afløsning af dette. Nu kunne man godt tænke sig, at afløsningen trak længere ud end nødvendigt, og jeg er derfor glad for ministerens ændringsforslag, hvorefter der bliver mulighed for en vis tilbageholdenhed m. h. t. de særlige og generelle tillæg, hvis der skulle vise sig en særlig stor langsommelighed ved afviklingen af honorarerne. Jeg tror, det er heldigt, bl. a. ud fra den betragtning, at langsommelighed i den retning ikke skal præmieres. Med denne omfattende tjenestemandslø-

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

reform vil vi efter mit partis anskuelse nå noget, der er bedre end det, vi havde, og som er betydelig mere smidigt for dem, der ansættes efter denne lovgivning, og for dem, der skal administrere den. Vi opnår at gøre lønforskellen mellem de forskellige ansættelsesformer betydelig mindre, end den har været hidtil.

Når vi nu har behandlet alle disse ting, der vedrører ansættelsesvilkår, lønforhold, pensioner, forhandlingsrettigheder osv., skulle man næsten tro, at der ikke kunne være flere problemer vedrørende tjenestemændenes arbejdsvilkår tilbage. Men jeg vil gerne føje én ting til. Der er endnu et område, som det er umådelig vanskeligt at lovgive for, og det er det, der hedder klimaet og trivslen på arbejdspladsen. Det er en kendt sag, at når det drejer sig om klima og trivsel på arbejdspladsen, står den offentlige sektor tilbage for det private arbejdsmarked. Grundene til, at det forholder sig sådan, er sikkert flere. Det er f. eks. lettere at skifte job på det private arbejdsmarked, og der er større tradition for at gøre det, end der har været inden for den offentlige sektor. Med de love, som nu bliver vedtaget, bliver der større mulighed for bevægelse både ud og ind af tjenestemandssystemet, og der bliver inden for selve tjenestemandssystemet også mulighed for større bevægelighed. Jeg tror, at begge disse måder bør tages mere i anvendelse end hidtil for at få bedre klima på arbejdspladsen og for at fremme trivslen. Staten kan ikke som arbejdsgiver være bekendt at være tilbagestående. Selvfølgelig skal ikke alle kæmmes over én kam, men jeg tror, det er en kendsgerning, at staten er tilbagestående med hensyn til at skabe et ordentligt klima på arbejdspladsen, og at alt for meget initiativ og virkelyst alt for længe ikke har kunnet komme til udfoldelse på grund af forældede ledelsesformer. Til en moderne tjenestemandsløvs hører en moderne personalepolitik, og denne kan ikke forenes med, at demokratiet stopper ved kontordøren.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne anbefale at stemme for lovforslagene med de af ministrene stillede og udvalget tiltrådte ændringsforslag og anbefale at stemme imod det af hr. Morten Lange stillede ændringsforslag.

Morten Lange: Den radikale ordførers sidste bemærkninger var naturligvis distraherende for klimaet. I øvrigt vil jeg til de bemærkninger, han fremsatte om klimaet og trivslen på de offentlige arbejdspladser, blot føje, at en af de skelsættende ting i den samling lovforslag, vi er i færd med at behandle, i virkeligheden er, at staten er gået foran i spørgsmålet om arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet. De klassiske paragraffer fra hovedoverenskomsten, som mere eller mindre havde sneget sig ind i tidligere udkast, er på udmærket måde blevet udrænset, og dermed er der lagt den egentlige basis for, at et skikkelig demokrati på de offentlige arbejdspladser kan indføres.

Det er værd i denne forbindelse at erindre om, at dette også har gjort det langt mere muligt og særdeles rimeligt for visse af de arbejdspladser, vi snakker om, nemlig de højere læreanstalter, i et forslag, som i øjeblikket behandles, og som vi formentlig ser herinde til efteråret, at gå overordentlig vidt i spørgsmålet om den demokratiske organisation af arbejdspladserne. Som sagt er der megen diskussion om disse sager, også en hel del blålys, men til grund ligger der et virkeligt og dybtgående ønske om, at offentlige arbejdspladser også skal være demokratiske arbejdspladser, og at det offentlige, samfundet, staten, kommunerne, må gå foran på disse områder. Man kan ikke lave demokrati ved hjælp af en lov, men ved hjælp af en lov kan man skabe forudsætningerne for demokratiet, og der er visse træk i de lovforslag, vi her har til behandling, som netop er sådanne vigtige forudsætninger for demokratiet; alene derfor er der grund til at fremme dem.

Hvad arbejdet, siden vi havde lovforslagene til første behandling her i salen, i øvrigt angår, er det helt klart, at vi har haft et opbud af henvendelser fra alle dem, der mente, de var blevet for lavt placeret. Hvis man laver statistik over, hvor mange det er, må man komplimentere lønningsministeren for hans sparsommelighed, for han har nok hørt fra de samme og flere andre og med de samme krav; jeg er ikke i tvivl om, at der er vist en betydelig tilbageholdenhed med hensyn til at lade enkelte grupper få en gunstigere placering, end de plejede at have. Jeg mener at kunne skimte, at der på et tilgrænsende område, nemlig børne- og ung-

[Morten Lange.]

domsforsorgen og det dertil hørende forsorgspersonel, måske nok er sket en smule mere forbedring end ellers, en smule mere forskydning, og det tror jeg alle vil hilse med tilfredshed.

Men i al almindelighed må det naturligvis være klart, at vi ikke i folketingsudvalget har kunnet gøre ret meget ved disse udmærkede henvendelser. De må ligge til næste gang. Der står i betænkningen et og andet venligt ord til, jeg vil ikke sige visse grupper, for det er i den grad dækket, at man næsten ikke kan se, hvilke grupper det er til, men de skal nok selv vide at finde frem til det — dertil har man jo organisationssekretærerne — og der er i bemærkningerne til forslagene og i betænkningen skjult en række beskedne henstillinger fra det ydmyge udvalg til den højtærede lønningsminister om næste gang måske alligevel at kigge på et eller andet. Men mere er det såmænd heller ikke. I hovedsagen har vi stået over for en klassifikation, som vi var fuldstændig klar over at der ikke var meget at gøre ved. Den var i den grad et puslespil, en så allerhøjest raffineret gang skræbnese, at hvis vi begyndte at røre meget ved den, fik vi givetvis de spidse pinde i fingrene.

Men vi har naturligvis benyttet lejligheden til at se på andre ting, mere lette opgaver som ben og stedtillæg, og jeg er meget tilfreds med de fremskridt, vi har gjort på begge områder. Afkortningsmulighederne over for de hverv, hvor honorarerne er lovfæstede eller på anden måde fastlagt, så man ikke sådan umiddelbart kan sno sig ud af dem, men hvor man altså kan foretage en tilsvarende afkortning, tror jeg vil være en god bemyndigelse at have for ministeren, og jeg håber, han må bruge den. Men ellers må jeg indrømme, at jeg ikke misunder lønningsrådet den opgave, som det må være at finde ud af, hvilke ben der er ben, og hvilke hverv man ikke kan forvente at nogen vil påtage sig, hvis de ikke honoreres særskilt. Vi lever jo i et forholdsvis frit land, vi skal have klima og trivsel på arbejdspladserne og alt det dér, så der er formodentlig en grænse for, hvad man kan delegere folk til at gøre og sige: „Det er du tjenstligt forpligtet til, gamle ven.“ Jeg tror, det kommer til at hænge sammen med tildannelsen af ansættelsesområderne; når en hel del af

dem skal udvides, bliver det nemmere at komme med tjenstligt pålæg i retning af, at så hører dette og hint med. Med de meget snævre ansættelsesområder, vi har i øjeblikket, kan jeg se adskillige ben, som det bliver svært at få taget fra folk. Jeg tror, de ting kommer til at gå meget godt hånd i hånd, og som sagt håber jeg, at lønningsrådet må få alt muligt held med sin benjagt; den vil blive fulgt med opmærksomhed og sympati. Jeg synes, tjenestemændene skal have en løn for at være tjenestemænd, og jo klarere vi kan afgrænse det derved, des mere velerhvervet bliver i virkeligheden lønnen.

Med hensyn til stedtillæggene havnede vi i en mærkelig krydsning af tidligere systemer og et nyt system, og dermed tror jeg virkelig at ordningen bliver endnu mere tåbelig, end den har været i forvejen. Der er almindelig enighed om, at der er grund til at have en sådan ordning. Der er også almindelig enighed om, at vi sikkert aldrig får en ordning, hvorom alle mennesker vil sige, at den sikkert er rigtig. Men vi kan nok komme lidt nærmere til sandheden og rigtigheden, og Danmarks Statistik får være så venlig at skynde sig, for nu får vi en ordning, der er så besværlig og så indviklet og så fuld af urimeligheder, at hvis den lever stort længere end til midt på sommeren næste år, vil folk nok i stigende grad være opmærksom på, at de har fået en tjenestemandsløvgivning, der er så fuld af urimeligheder, at ingen har tillid til den — og det var da synd, hvis en sådan mangel på tillid blot skyldes, at stedtillægsordningerne er lidt mystiske.

Der er en anden bemærkning, der kom ind i betænkningen, som jeg lige vil sige en lille smule om. Det er spørgsmålet om uddannelseskrav til forskellige stillinger. Sådanne findes jo rundt omkring; der findes endog visse steder, hvor man skal have første karakter for at blive ansat. Ved universitetet har vi en plan om, at det her med første karakter vil vi gerne have afskaffet, for det er sådan et tosset udtryk; så må det altså også falde væk ved de tilsvarende stillinger, går vi ud fra. Der er noget sundt og rigtigt i tanken om, at uddannelseskrav i og for sig er noget uheldigt, og der er noget sundt og rigtigt i, at uddannelseskrav er godt. Man bør erindre sig, at uddannelseskrav i vid udstrækning har været til hinder

[Morten Lango.]

for, at kongen eller hans ministre kunne ansætte hvem som helst de havde lyst til. Det er altså en gardering imod protektion. Det skal man lige huske, det er den positive side af det. Men det kan også somme tider være en måde at forhindre en dygtig mands ansættelse på, selv om alle mennesker er enige om, at han er velegnet til embedet. Vi skulle gerne undgå, at den slags hindringer findes, men man skal huske, at man pløjer med dobbelt skær i denne sag. Man kan ved at se lempeligt på uddannelseskriteriet komme til at foretage en klog og rigtig disposition til gavn for samfundet osv. og til ære for systemet, og man kan lade en eller anden minister protegere en eller anden borger ind til skade for systemet. Man må i hvert fald håbe, at med den formulering, vi har givet dette punkt i betænkningen, står det skrevet med usynligt blæk, at dette ikke er en ny tilladelse for ministre til at udøve protektion, hvis det passer dem. Blot denne beskedne advarsel over for noget, som i øvrigt er meget fornuftigt.

Der er grund til at gøre opmærksom på, at siden vi havde denne sag til første behandling, er der i realiteten sket en svag nednivellering af toplønningerne. Jeg vil fortolke det sådan, at toplønningerne er blevet nivelleret et par procent ned; det vil nok i al almindelighed blive mødt med sympati, og det skal det såmænd også blive fra min side. De højere tjenestemænd har fundet sig i det, det har pyntet en smule på de afstande, som så lovlig store ud, og derfor skal det have min udtalte velsignelse.

Derimod må jeg nok sige, at da tjenestemændene var så venlige at lade sig nøje med 3 pct. som maksimalregulering i al almindelighed pr. 1. juli, havde de nok ikke vidst, hvilken regering det var, vi havde. De havde ikke vidst, hvad det var for et skatteprincip, denne regering kunne tænke sig at indføre. Havde de kendt regeringens skatteprincipper, havde de formodentlig ikke nøjedes med beskedne 3 pct. I så fald kunne det meget nemt have hændt sig, at tjenestemændene, i en hvilken som helst lønkategori de måtte være, havde sagt: „Hvis vi skal betale de skatter, er det ikke helt nok med disse udmærkede 3 pct. som maksimal lønstigning for os i al almindelighed.“ Der er formodentlig også nogle rundt

omkring på arbejdspladserne, som gør sig lignende tanker i forbindelse med overenskomsten. Havde man virkelig vidst, hvilken regering man havde, havde det nok været noget sværere at nå en overenskomstafslutning på de tal, man nåede frem til. Men dette blot sagt i en almindelig politisk parentes i forbindelse med lovkomplekset, som man ellers er nogenlunde enig om.

Der er også tale om en indføjelse af skolen og kirken i den almindelige tjenestemandsløve, og det må siges at være fornuftigt. Der er ingen grund til, at disse grupper ikke skulle have status som tjenestemænd, hvad de i realiteten har haft i lang tid. Jeg synes dog, der ved denne lejlighed var grund til at foretage en enkelt korrektion. Der er i forvejen med det foreliggende forslag sket en modernisering af statens refusion af præstelønningerne. Den har længe været tiltrængt, for de regler, der gjaldt derom, var så kaotiske, at man måtte grue. Jeg synes dog, det havde været rimeligt, om man ved denne lejlighed havde skåret noget dybere ind i problemet. Vi får nemlig samtidig landsligning af kirkeskatten, så at den lignes på ens basis landet over, og det havde været helt naturligt, om vi så også havde sørget for, at præstelønningerne i hovedsagen havde været indeholdt i den kirkelige ligning; der er i og for sig ikke længere nogen særlig grund til refusion over finansloven af præstelønningerne. I den anledning har jeg stillet ændringsforslag om at nedskære refusionen til 10 pct. Det er et rundt tal, og det var min tanke, at det på passende vis skulle dække præsternes verdslige funktioner, hvoraf de jo har nogle stykker. Jeg vil tro, at der findes en hel del medlemmer i dette ting, som synes, at det vil være en rimelig og fornuftig reform. Jeg regner såmænd ikke med, at den bliver vedtaget, for så var der nok nogle tidligere ordførere, som havde talt begejstret om det; men nu er det da lagt frem, og jeg regner med, at det, næste gang vi skal revidere tjenestemandsløven, vil være en reform, som vil have betydelig mere sympati. Til den tid har man også nok indstillet sig på, at den kirkelige ligning sker på landsbasis, og at præstelønningerne derfor naturligt og rimeligt kan dækkes af den kirkelige ligning.

Men bortset fra dette enkelte ændringsforslag, hvor jeg har fornemmelsen af at

[Morten Lange.]

jeg er det, som hedder en farisæer — det betyder i kortsproget en konge, som sidder alene — skal jeg tilslutte mig de talrige, næsten umådelig mange, af ministeren stillede ændringsforslag og anbefale dem til vedtagelse her, og i øvrigt skal jeg anbefale denne udmærkede og omfattende reform til fortsat positiv behandling her i tinget.

Kjær Rasmussen: Det er så første gang, vi her i salen kan tage et samlet overblik over tjenestemandnsreformen. Nu er vores noget kølige holdning til selve tjenestemandsbegrebet kendt, så lad mig derfor ile med at sige, at denne reform har bragt visse forbedringer til tjenestemændene. Jeg skal her indskrænke mig til at komme med et enkelt eksempel, som vist ikke har været nævnt før, nemlig dette, at en tjenestemand nu kan pensioneres efter det fyldte 60. år. Denne bestemmelse burde regeringen hurtigst muligt indføre for andre lønmodtagergrupper også.

Under første behandling rejste jeg nogle spørgsmål, bl. a. om åremålsansættelse og om den kongelige udnævnelse. Ganske vist har udvalget ikke taget mod til sig og indført videregående bestemmelser herom i selve tjenestemandnslovsforslaget, men det har da glædet os, at udvalget har taget problemerne op og endog har omtalt dem i betænkningen. Jeg forstår nu, at der i næste folketingssamling vil fremkomme et forslag fra ministeren vedrørende åremålsansættelse, samt at man vil begrænse antallet af de kongeligt udnævnte tjenestemænd.

Dette var alt sammen positive træk. Imidlertid kan vi ikke overse de negative sider, som desværre også findes og findes på afgørende områder. Tager man f. eks. hele lønningsafsnittet, er dette tydeligvis en efterligning af den lønpyramide, som findes på det private arbejdsmarked. Man er nødt til at lave det på denne måde, siger man, ellers kan det offentlige ikke klare sine rekrutteringsproblemer. Under de givne forudsætninger — eller sagt på en anden måde: under dette samfundssystem — er der naturligvis en god portion sandhed i førnævnte betragtning. Vil det offentlige have gode folk, så må det også betale. Men denne tingenes tilstand gør det ikke mere rigtigt at opretholde de store lønforskelle. VS er modstan-

der af disse lønforskelle på det private arbejdsmarked, og vi er naturligvis også modstandere af, at de findes i den offentlige sektor. Dette var nu de mere principielle betragtninger.

Ganske kontant bliver skævheden for tjenestemændenes vedkommende, når det offentlige samtidig vil frātage dem enhver form for aktionsmulighed i lønspørgsmål. Også efter denne reform vil det jo være sådan, at ministeren kan stille med et diktat, hvis det ikke har været muligt at nå frem til nogen enighed. Dette synes vi absolut ikke er rimeligt, især ikke i betragtning af, at man ellers har bestræbt sig på at efterligne den private sektor. De lavtlønnede landpostbude skal stadig væk lønmæssigt sammenlignes med LO-arbejderne, men postbudene har vel at mærke ikke LO-arbejdernes mulighed for arbejdskamp. Man har forsøgt at forklare sig på denne måde: hvad ville der dog ikke ske, hvis pludselig politiets eller fængselsvæsenets, for slet ikke at tale om militærets folk begyndte at strejke? Enhver fornemmer naturligvis katastrofen, hvis sådan noget skulle ske, det er klart; men man kunne uden skade lade disse grupper ansættelsesformer indgå i de særlige love, som vedrører disse specielle områder. Det er urimeligt, at samtlige tjenestemandnsgrupper skal fratages aktionsret, fordi den ikke kan tillægges et lille mindretal. Vi må altså dels af principielle, dels af ganske kontante grunde undlade at stemme, når nærværende lovkompleks kommer til tredje behandling.

Så skulle jeg endelig give tilslutning til det af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag, hvorefter refusionen for præstelønninger nedsættes til 10 pct. Også vi synes, at det må være ganske rimeligt.

Johan Nielsen: Jeg vil formode, at mit parti nærer større tillid til mig end til hr. Ivar Nørgaard, når det drejer sig om kirkelige anliggender, og at man derfor har sat mig som ordfører for forslaget til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. m. Jeg kan kun give tilslutning til det, hr. Ivar Nørgaard sagde. Jeg beklager, at man ikke har tilgode-set de lavestlønnede præster, og jeg beklager, at kirketjenere, kordegne og organister ikke er blevet bedre indplaceret.

Her bliver jeg så nødt til at komme med et svar til det, kirkeministeren sagde for-

[Johan Nielsen.]

leden dag. Kirkeministeren mente, at hvis man ville have en kirkelig handling anderledes, skulle man betale. Det kan jeg være enig med ham i, når det gælder et bryllup, men ikke når det gælder en begravelse. Det for mig eneste forsonende moment med hensyn til døden er, at den er så demokratisk. I den danske salmebog står der med hensyn til døden:

„Vi går derned,
hvor usselhed
og rigdom lige gælder.“

Det har altid pint mig en lille smule, at der er nogle, der har kunnet betale sig til en flottere begravelse end andre. Derfor synes jeg, vi skulle lønne vore kirkefunktionærer sådan, at ingen skal kunne betale dem til at gøre noget flottere end andet.

Jeg vil ikke ofre et ord på de højere prælater og os, som er i højeste lønningsklasse. Jeg vil sige, at jeg glæder mig til, at vi formentlig kommer tilbage til dette, så vi kan råde bod på den uret, der er begået mod de unge præster.

Med hensyn til det ændringsforslag, hr. Morten Lange har fremsat, ankede han over, at det var forbigået i tavshed. Derfor skal jeg hilse fra mit parti og sige, at selv om vi sætter stor pris på hr. Morten Lange, forsøger vi i dette tilfælde hr. Morten Lange og alle hans gerninger og alt hans væsen. Vi kan ikke stemme for hans ændringsforslag.

Nordqvist: Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om den almindelige tjenestemandsslov, altså lovforslag nr. 194, forslag til lov om statens tjenestemænd.

Gennem tiderne har mange mennesker fundet tilfredsstillelse ved en offentlig ansættelse, vel først og fremmest fordi de pågældende har haft interesse for dette arbejde. Men to andre faktorer har uden tvivl været medvirkende til de pågældendes valg af livsstilling, nemlig trygheden og pensionen, sikkerheden mod pludselig at blive sat på porten og bevidstheden om efter et langt

livs slid at kunne nyde livsaftenen i nogenlunde trygge kår.

Disse to forhold, der i parentes bemærket har kunnet motivere en lavere aflønning, har i dag ikke tilnærmelsesvis den samme betydning. Hvor mærkeligt det end lyder, er politikerne i dag dygtigere til at styre økonomien, og også den tekniske udvikling vil bidrage til økonomisk stabilitet. På baggrund af den hastigt stigende produktivitet er det ikke urealistisk at forvente, at vi i løbet af 10-12 år har en velstands- og pristalsreguleret pension til alle, tilstrækkelig til at dække mere end de nødvendige behov.

Ved vurderingen af, om vi fortsat bør have et tjenestemandssystem, hvad jeg altså ikke anser for givet, må den tekniske revolution, vi står på tærskelen til, tale med megen vægt. Tempoet er så voldsomt, at selv folk med tekniske hjernevindinger måber, og vi andre uden den tilstrækkelige fantasi kan i kulturministerens fortrinlige redogørelse nr. 517 læse os til, hvad der venter os på godt og ondt. Det er især den accelererende datateknik, der kan ændre vor daglige tilværelse. Boligen og arbejdspladsen vil totalt ændres, men det vigtigste i denne forbindelse, selve arbejdet, vil også fuldstændig skifte karakter. Selv højt uddannede må affinde sig med skiftende arbejdspladser og en livsvarig uddannelse.

I løbet af få år vil formentlig hele den kollektive trafik kunne fjernstyres, og da vi allerede i dag kan præstere en maskine, der er i stand til at spille skak i mesterklassen, tror jeg ikke, det er usandsynligt, at vi, meget før vi ønsker det, alle sammen bag øret kan få indopereret et lille sende- og modtagerapparat, der direkte til datamaskinen kan overføre tanker — forhåbentlig dog sådan, at dagdrømme og andre uvedkommende betragtninger, der ikke er beregnet på modtageren, forbliver inde i knolden.

Det er indlysende, at man på denne vis kan forenkle enhver administration, der i øvrigt må se i øjnene, at maskiner med stadig kortere intervaller vil overflødiggøre den menneskelige arbejdskraft. Denne udvik-

[Nordqvist.]

ling, som jeg tror de fleste fremtidsforskere vil skrive under på, vil stille enorme krav til både ledere og ansatte i de private erhverv, der er nødsaget til at indstille sig efter disse forhold, hvis de overhovedet vil overleve. Men det offentlige er naturligvis forpligtet til at leve efter samme lov, og i en tid, hvor stat og kommune beskæftiger stadig flere af indbyggerne og tager stadig mere af indbyggernes indtægter til administration m.v., er det rimeligt at stille det krav til det offentlige, at det har et ansættelsessystem, der er tidssvarende, smidigt, effektivt og fremmende for den enkeltes virkelyst og initiativ, og som ikke virker hæmmende for den rationalisering, der givetvis skal finde sted.

Det nu foreliggende forslag til en ny tjenestemandsløvs tager efter min mening ikke tilstrækkeligt hensyn til disse faktorer. Systemet er efter min mening et levn fra enevælden, og med de favører, der er knyttet til tjenestemandsansættelser, kan det let virke stødende på hele den øvrige del af befolkningen. Der åbnes ganske vist nu mulighed for ansættelser på åremål, men jeg mener ikke, det er tilstrækkeligt.

Sædvanligvis forsvarer arbejdsgiverne systemet med, at man på denne vis sikrer sig en loyal og sikker tjenerskare, og endvidere kan man sige, at man kan få det til en lidt lavere takst. Med hensyn til det sidste tror jeg i hvert fald, at der er store kredse i befolkningen, der, når vi nu har indført de nye lønrammer, i hvert fald ikke vil påstå, at staten optræder som løntrykker, og med hensyn til den loyale tjenestemandsgroupe vil jeg have lov til at anføre, at det private arbejdsmarked har været i stand til at få loyale og udmærkede medarbejdere, uden at disse stillinger har været for livet.

Jeg vil foretrække, at staten i øvrigt betaler det samme som alle andre arbejdsgivere og på samme vilkår. Jeg kan ikke se, at der skulle være noget som helst til hinder for, at kontordamer, ingeniører, skolelærere, postbude og mange andre grupper kan ansættes på almindelige funktionærvilkår. Det eneste, der kan tale herimod, er traditioner, og det er jo ikke altid, man behøver at vedligeholde traditionerne.

Vi har i dag forskellige retsregler for tjenestemænd, lærere, arbejdere, funktionærer,

tyende og sømænd, og jeg mener, at vi allerede nu bør søge frem til fælles retlige regler for alle lønmodtagere. Det er efter min mening både rimeligt og retfærdigt, og det vil også, tror jeg, i nogen grad udjævne de modsætningsforhold, der af og til giver gnister. De, der fremover skal have en offentlig ansættelse, tror jeg vil være tilfreds med at få den på almindelig funktionærbasis, og hvis de ikke kan erklære sig tilfredse med det, er det da et spørgsmål, om lige netop det offentlige har brug for disse mennesker.

Den tekniske udvikling lader sig ikke standse, og da jeg mener, at denne snart vil nødvendiggøre radikale ændringer i ansættelsessystemet, kan jeg ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse; jeg agter derfor at undlade at stemme. Jeg erkender, at jeg enlige svale ikke kan forhindre gennemførelsen, men skulle der være andre i dette høje ting, der har samme kætterske tanker som jeg, opfordrer jeg disse til også at undlade at stemme for derved at skabe en bredere baggrund for en debat om selve systemet — en debat, der forekommer mig mindst lige så vigtig som diskussionen om, hvem der skal sole sig på pyramidens top, og hvem der skal udgøre de bærende lag i bunden.

Martin Pedersen: Jeg er enig med min partifælle hr. Nordqvist i, at den arv fra enevælden, som det nuværende tjenestemandssystem er, er tiden efterhånden løbet fra. Jeg tror, at man i det hele taget i den offentlige sektor skal til at overveje sin arbejdsgiverpolitik i sammenhæng. Jeg vil derfor henstille, at man fra regeringens side tager under overvejelse at nedsætte en kommission bestående af repræsentanter såvel for staten som for amterne og kommunerne med det formål at foretage en kulegravning af det offentliges samlede arbejdsgiverpolitik.

Jeg er enig i, at den ansættelsesform, man har for tjenestemænd, er tiden løbet fra, den er alt for tung. Men jeg kan godt erkende, at der i det nye tjenestemandsforslag er sket visse forbedringer, som tager sigte på at gøre ansættelsesformen mere fleksibel, end den hidtil har været. Jeg vil derfor ikke stemme imod ved tredje behandling, men vil undlade at stemme.

Pensionslovforslaget vil jeg derimod

[Martin Pedersen.]

stemme imod. Vi er i det radikale venstre tilhængere af, at hele befolkningen stilles ens over for statskassen med hensyn til pension. Det er for os det langsigtede mål, og jeg mener, at den ændring af tjenestemandspensionerne, der nu sker, er et skridt i den forkerte retning. Det er tjenestemændenes særlige pensionsprivilegier, der låser hele systemet fast og gør det så besværligt at skabe lydhørhed for, at man skal have en tidssvarende løsning af det offentlige arbejdsgiverpolitik.

Med det, der nu sker med ægtefællepensionen, og det, der sker med den betydelige forhøjelse af børnepensioner til enlige tjenestemænd eller deres enker, er der i virkeligheden tale om en reel fordobling, selv om forhøjelsen i kroner og øre ikke er så betydelig. Forholdet er nemlig det, at når kildeskatten træder i kraft, vil disse beløb, der hidtil har været skattepligtige for forsørgeren, blive skattefrie for forsørgeren og i stedet for skattepligtige for børnene. Det vil betyde noget nær en fordobling af de pågældende tilskud.

Jeg vil gerne nævne et eksempel på virkningen heraf, for at man kan se, hvor grov forskelsbehandlingen er mellem på den ene side tjenestemandsfamilier, der stilles i denne situation, og på den anden side den øvrige befolkning. Når kildeskatten træder i kraft, vil en enke med 4 børn efter en arbejdsmand ud over de almindelige børnetilskud få et ekstraordinært børnetilskud på ca. 3.000 kr.; men hvis manden var tjenestemand, vil hun derudover få 12.000 kr. Det er efter min mening en så grov forskelsbehandling af borgerne, at jeg må betragte det som et tilbageskridt.

Jeg vil gerne sige én ting til i denne forbindelse: der arbejdes for tiden med en egentlig soldaterlønsordning. I tjenestemandsløven står der, at soldaterne, når de er tjenestemænd, skal have en gunstigere stilling end den øvrige befolkning, hvad jeg også finder urimeligt. Jeg ser ikke nogen grund til, at den, der er tjenestemandsansat, skal have mere, når han er soldat, end den, der er arbejdsmand eller håndværker eller købmand, eller ligegyldigt hvad han er. Det, der for mig er væsentligt, er, at vi stiller hele befolkningen så lige som muligt over for de offentlige kasser.

Ud fra disse betragtninger må jeg stemme imod lovforslaget om tjenestemandspension.

Peter Jørgensen: Jeg har med megen interesse lyttet til de indlæg, der er kommet her i dag. Navnlig hæftede jeg mig ved det indlæg, som kom fra den radikale ordfører, der i meget stærke vendinger roste den lønningslov, som vi nu står foran vedtagelsen af. Jeg vil gerne gøre hr. Erik Hansen (Ålborg amt) opmærksom på, at jeg har været i den samme situation før her i folketinget, nemlig i 1958, da mit partis ordfører svang sig op til at sige, at vi ville vedtage en lønningslov, som kunne holde i 30 år. Jeg vovede dengang den påstand, at den ikke ville holde mere end 30 dage, og den holdt faktisk heller ikke længere, idet man allerede efter en måneds forløb begyndte at lappe på det system, man havde indført; det førte med sig hele den udvikling, som alle her i det høje ting kender: hele udviklingen på lærerområdet og meget, meget andet. Jeg vil håbe, at der er mere bund i den ros, man giver denne lønningslov, end der var i den ros, man gav lønningsloven af 1958.

Jeg er helt klar over, at der i hvert fald for de områder, som vedrører pensionsforhold og meget andet, er mange gode tanker og ideer nedlagt i lovforslaget, og jeg tror, det er rigtigt at gennemføre dem.

Med hensyn til klassificeringen og indplaceringen af tjenestemændene synes jeg for mit vedkommende, der er meget tilbage at ønske. Jeg har ikke noget imod det princip, man har nedlagt i denne lønningslov, som går ud på, at virkelig højt kvalificerede folk skal have en løn, der svarer så nogenlunde til den, de kan opnå i det private erhvervsliv, men jeg har meget imod, at en sådan vurdering af tjenestemændene i virkeligheden medfører, at også alle dem, som måske i 15 eller 20 år ikke har øvet nogen som helst indsats i statens tjeneste, ganske automatisk skal følge med op på de samme lønninger. Det synes jeg der er meget stærk grund til at understrege også i relation til det, man har gennemført vedrørende de lavere grupper inden for tjenestemandssystemet.

Når jeg har taget ordet her i dag, så er det for at gøre opmærksom på nogle efter min formening meget uheldige forhold.

[Peter Jørgensen.]

Jeg vil her gerne pege på den henvendelse, som provinspostbudene og landpostbudenes centralforening rettede til lønningsudvalget om visse af deres forhold. De peger her bl. a. på, at de postbude og landpostbude, som antages på prøve, i henhold til det forslag, der ligger her, vil få deres løn sænket med 1.000 kr. Det gælder selvfølgelig ikke dem, der i dag sidder i stillingerne, fordi der er den generelle bestemmelse om, at de naturligvis ikke kan gå ned i løn ved indplaceringen, men for fremtidige tjenestemænd på dette område betyder det for provinsens område, at de går ned med lige knap og nap 1.000 kr. om året. Når man ser det i relation til de lønforhøjelser, som gives højere oppe på skalaen, så er jeg enig med de mennesker i, at det faktisk er urimeligt, også når man ser det i relation til den lønforhøjelse, som blev givet under overenskomstforhandlingerne, der for de lavestlønnedes vedkommende andrager ca. 1.500 kr. årligt.

Derudover vil jeg gerne pege på den deklassering, som stedtillægsordningen betyder for provinsens tjenestemænd. Det er en deklassering, som vil vokse i takt med den foreslåede dyrtidsregulering, fordi man ikke har hævet beløbene for stedtillæggene for sats b til e. Tjenestemandskommissionen vedtog på et af de sidste møder, den holdt, at også stedtillæggene for sats b til e skulle dyrtidsreguleres. Imidlertid viser det sig, at den form for dyrtidsregulering, tjenestemandskommissionen har givet disse stedtillæg, har været ret uheldig, idet man forinden dyrtidsregulering har foretaget omregning af de gældende stedtillæg, således at den sats, der tidligere var gældende for f. eks. sats b, 924 kr. årlig, blev omregnet til 710 kr., c fra 708 kr. til 545 kr., d fra 540 kr. til 415 kr. og e fra 240 kr. til 185 kr. Derefter dyrtidsreguleres de omregnede beløb med 30 pct., og det bliver for disse tjenestemænd nøjagtig det samme beløb, som de tidligere har oppebåret i stedtillæg. Når man tager i betragtning, at disse stedtillæg fremover skal procentreguleres med 3 pct., så vil man komme til det resultat, at for hovedstadstillæggets vedkommende vil regulering blive 95 kr. 22 øre og for sats e på 5 kr. 55 øre regnet ud fra de nuværende grundbeløb. Mig forekommer

det, at det er en skævhed i det forslag, som vi behandler her.

Det indebærer også én ting, som jeg synes er uheldig i relation til den egnsudviklingslovgivning og meget andet, som vi gennemfører, nemlig at man bogstavelig talt på den måde trækker arbejdskraften imod hovedstadsområdet; man forringer stadig væk forholdet økonomisk for provinsen. Det gælder i øvrigt også den udvikling, der er i gang. I stedet for, at man skulle skabe en nogenlunde udligning, sker der det i dag, at forskellen på lønningerne i hovedstaden og provinsen stadig væk bliver større og større. Når dertil kan føjes, at skatterne for hovedstadsområdet ligger ganske betydeligt under, hvad der gælder for de fleste kommuner i provinsen, så forekommer det mig, at det er en deklassering, der her er tale om.

Jeg er klar over, at der vel ikke er noget at gøre ved det, fordi det ligger jo sådan — det kender ethvert folketingsmedlem og andre — at når ministeren har truffet en aftale med tjenestemændene og de har tiltrådt den, så kan folketetinget kun optræde som ekspeditionskontor, og folketetinget og folketingets lønningsudvalg er bogstavelig talt ikke i stand til at ændre et komma i det, der er aftalt. Det erkender jeg klart og tydeligt, men jeg har alligevel ikke villet undlade at gøre opmærksom på de meget uheldige forhold, der her er tale om. Jeg vil håbe, at den undersøgelse af prisforhold og meget andet, som skal finde sted i løbet af et års tid, vil rette op på den skæve fordeling, som stedtillæggene er et udtryk for.

Endelig vil jeg gerne yde min anerkendelse af, at det langt om længe er lykkedes at komme væk fra den såkaldte akademiske lønramme. Jeg var en af dem, der protesterede meget stærkt imod den i 1958, og jeg er af den opfattelse, at det kan ikke være afgørende for hans lønmæssige placering, om en mand har en akademisk uddannelse. Det afgørende må være: hvilket arbejde udfører manden? Og det må være en arbejdsvurdering, der lægges til grund herfor. Det må være det helt afgørende, og derefter må mandens løn fastsættes.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (*Hastrup*): Jeg vil gerne begynde med at sige tak til udvalget. Der

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.] foreligger jo en enstemmig indstilling fra udvalget, for så vidt angår de tre tjenestemandsløvsforslag.

Hr. Ivar Nørgaard fremhævede betydningen af, at lovforslagene gennemføres i enighed af folketinget, og jeg kan kun understrege denne fremhævelse. Der er ingen tvivl om, at for staten i forhold til statens medarbejdere spiller det en ganske overordentlig stor rolle, at et så bredt udsnit af folketinget som muligt står samlet bag denne lovgivning.

I sit indlæg beskæftigede hr. Ivar Nørgaard sig især med 3 ting. Det første spørgsmål vedrørte vurderingen af funktionerne, og dér vil jeg gerne gentage, hvad jeg allerede ved førstebehandlingen af lovforslagene udtalte, at det er regeringens hensigt i overensstemmelse med tjenestemandskommissionens indstilling nu at nedsætte et permanent udvalg til at arbejde med stillingsvurderinger. Både tjenestemandskommissionen og — det er mit indtryk — folketingets lønningsudvalg har lagt megen vægt på, at der ikke anvendes overkvalificeret arbejdskraft til bestridelse af funktioner i statens tjeneste. Under overvejelserne herom er der peget på, at det ville være en naturlig opgave for det permanente udvalg at beskæftige sig med de uddannelsesmæssige forudsætninger også for bestridelsen af de særlige arbejdsområder. Denne opgave er naturligvis af stor betydning, også set ud fra et politisk synspunkt, og jeg kan derfor — og vil gerne udtale det herfra — tilslutte mig lønningsudvalgets forslag om løbende politisk indseende med det permanente udvalgs arbejde med henblik på at sikre, at stillinger ikke forbeholdes enkelte grupper eller klassificeres ud fra forældede synspunkter, men med afgørende vægt lagt på de nødvendige kvalifikationer, man skal have for at kunne bestride selve stillingen. Det vil i den kommende tid blive overvejet, hvorledes dette politiske indseende mest praktisk kan tilrettelægges, uden at et sådant kontrolorgan bebyrdes med tekniske spørgsmål, som vil indgå i disse overvejelser, men alligevel får det fornødne indseende med problematikken.

Jeg kan vedrørende det følgende, hr. Ivar Nørgaard nævnte; akademikernes monopol, sige, at der jo i det nye lønsystem ikke

findes lønrammer, som er forbeholdt akademikere. Der er i lovforslaget angivet klassificeringer af en række stillinger, hvis placering i de nuværende 19.-24. lønningsklasser har været betinget af akademisk uddannelse, men disse stillinger er i lovforslaget klassificeret i lønrammer, hvortil også er henført stillinger uden krav om akademisk uddannelse, og for fremtiden er det altså efter lovforslaget ikke hensigten, at der skal være lønrammer, som er forbeholdt tjenestemænd med en bestemt angiven uddannelse.

Jeg kunne måske nævne, at lønningsudvalget i sin betænkning fremhæver, at der forskellige steder rundt om i lovgivningen findes bestemmelser, hvorefter der stilles krav om særlig faglig uddannelse eller en bestemt eksamens karakter. Udvalget udtaler det ønskelige i, at sådanne løvbestemmelser snarest tages op til revision med henblik på en ændring i overensstemmelse med de synspunkter, som hr. Ivar Nørgaard her har gjort gældende, som lønningsudvalget har gjort gældende, og som jeg altså kan tilslutte mig. Dette arbejde vil nu blive iværksat. Jeg ser meget vel risikoen ved at have i den modsatte grøft, som hr. Morten Lange pegede på, men jeg kan da ikke tænke mig, at dette på nogen måde skulle kunne give anledning til en ny form for protektionisme, det er jo ikke ideen i det. Hvis der bag det hele ligger en stillingsvurdering og en personalevurdering foretaget under langt mere systematiske former, end vi har gjort det hidtil, så tror jeg, vi har et sikrende organ.

Det næste spørgsmål, som hr. Ivar Nørgaard — og også andre ordførere var inde på den samme sag — omtalte som noget væsentligt for socialdemokratiet, var spørgsmålet om honorarsaneringen. Jeg kan dér bekræfte, at udgangspunktet var, at lovforslaget tilsluttede sig tjenestemandskommissionens synspunkter om, at lønningsrådet skulle have gennemgået honorarerne inden 1. april 1970, at dette nu er ændret til, at denne gennemgang ikke alene skal være færdig inden den pågældende dato, men at honorarer i så vid udstrækning, som det overhovedet er muligt, skal bortfalde fra denne dato — altså fra og med den dato, hvor 3 pct.sreglen hører op, og hvor man kommer over i de to sidste etaper af tjenestemandstreformen gennemførelse. Jeg kan

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.] endvidere kun henviser til det ændringsforslag, som er stillet til klassificeringsloven om, at hvis det ikke skulle vise sig muligt at afvikle honorarer, som i øvrigt skal afvikles, fordi man kan konstatere, at det er honorarer givet for opgaver, der er et led i det arbejde, som naturligt falder ind under tjenestemandens opgaver, så sker der en afkorting enten i tillæggene eller i den lønstigning, der ellers vil kunne finde sted. Dette forslag har jeg kunnet tiltræde.

Med hensyn til stedtillægsordningen, som flere, også hr. Peter Jørgensen, var inde på, vil jeg gerne sige, at den ordning, der blev foreslået her i folketinget, var jo den ordning, som tjenestemandskommissionen efter lange og, så vidt jeg kan skønne, ret indgående overvejelser i hvert fald i den sidste fase under tjenestemandskommissionens forhandlinger nåede frem til. Tjenestemandskommissionen erkendte selv, at det var en dårlig ordning, og jeg udtalte i min fremsættelsestale, at det var regeringens hensigt hurtigst muligt at nå frem til en revision af denne ordning. Men bag en sådan revision må ligge et materiale, og der er for det første tale om at foretage denne prisgeografiske undersøgelse, om hvilken der altså er rettet henvendelse til Danmarks Statistik, og dernæst må der være tale om at foretage en bymæssig lønundersøgelse. Det er disse to faktorer, der går ind i det; stedtillægsordningen er ikke alene et spørgsmål om forskel i prisniveauer, men også et spørgsmål om forskel i lønniveauer.

Jeg kan altså sige, at den kritik, som er rettet imod den ordning, som nu foreslås, og som vel endnu stærkere kunne være rettet mod den tidligere ordning, der var gældende, den deler jeg helt, og derfor har jeg også kunnet tilslutte mig det krav, som blev stillet fra socialdemokratiets side om, at afviklingen foregår så hurtigt som overhovedet muligt.

Jeg vil mene, at det var en stor fordel, om den prisgeografiske undersøgelse kunne foreligge inden 1. juli 1970. Når jeg ikke har kunnet forpligte mig dertil, så skyldes det simpelt hen, at det har Danmarks Statistik ikke ment at kunne give tilsagn om på forhånd. Men jeg giver tilsagn om, at vi skal gøre, hvad vi kan for at fremskynde arbejdet så meget som overhovedet muligt, idet det

fra mange synspunkter ville være en fordel, om vi havde undersøgelsen inden den skæringsdato, som nu er fastsat efter det, man blev enige om i lønningsudvalget, nemlig den 1. juli 1970. Når jeg ikke har kunnet give det tilsagn, skyldes det som sagt denne udtalelse fra Danmarks Statistik. Skulle man først blive færdig på et senere tidspunkt, altså hen på efteråret 1970, så er der sikret den mulighed, at man kan foretage en regulering med tilbagevirkende kraft fra 1. juli 1970. Men som sagt, jeg mener ud fra mange hensyn, at det er overordentlig vigtigt at få afsluttet den undersøgelse så hurtigt som overhovedet muligt.

Hr. Langkilde var i sit indlæg inde på spørgsmålet om ansættelsesformerne på de forskellige områder og spurgte, hvilke tanker man kunne fremlægge med hensyn til fremtiden på dette område. Det kan vel næppe være i statens interesse kun at arbejde med et enstrengt ansættelsessystem. Det afgørende må være, at ansættelsesmyndighederne i overensstemmelse med deres behov kan vælge mellem ansættelse på forskellige vilkår.

Jeg vil også sige, at som led i overvejelserne om ansættelsesformerne må der nødvendigvis føres forhandlinger med de forskellige interesserede organisationer, men på grund af optrapningen — sådan set træder tjenestemandskommissionen først i kraft endeligt pr. 1. oktober 1970 — vil der være tid til rådighed til dels at foretage disse overvejelser, dels også at føre de nødvendige forhandlinger om, hvordan man fremover skal vurdere denne side af sagen.

Hr. Langkilde nævnte, og hr. Erik Hansen (Ålborg amt) var inde på det samme spørgsmål, ansættelsesområderne og spurgte: hvornår kan man vente de nye ansættelsesområder? Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) henstillede, at ansættelsesområderne blev så vide som muligt. Jeg kan dertil sige, at lønnings- og pensionsministeriet umiddelbart efter lovforslagets vedtagelse vil gå i gang med denne opgave. Som eksempel på mulige udvidede ansættelsesområder kan jeg nævne centraladministrationen, direktorater og institutioner under det enkelte ministerium eller fælles for flere ministerier, statens skatte- og afgiftsmyndigheder, forsvar og civilforsvar. Vi vil nu gå i gang med denne opgave, og forudsætningen er natur-

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.] ligvis, at der nu rettes en henvendelse til de forskellige ministerier og styrelser om de udvidede ansættelsesområder, således at vi kan få et grundlag for dette materiale.

Til hr. Enggaard har jeg kun en enkelt tilsluttende bemærkning. Hr. Enggaard var inde på spørgsmålet om honorarafviklingen. Jeg er enig i den betragtning, at honorarafviklingen ikke alene er et spørgsmål om at fjerne indkomster, som nu kompenseres, kan vi godt sige, til en vis grad igennem den reform af tjenestemandssystemet, der her gennemføres, men at det også er noget, der vil bidrage til en rationalisering inden for statsadministrationen, idet der utvivlsomt findes opgaver, som daterer sig mange år tilbage i tiden, og som ikke har den relevans mere, som de havde, dengang de blev taget op. På dette område kan honorarsaneringen hjælpe os til en i høj grad påkrævet rationalisering.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) fremhævede betydningen af koordinering af lønfastsættelsen for de forskellige myndigheders side udover staten, de koncessionerede selskaber og kommunerne. Jeg kan herom sige, at den udtalelse, der på dette punkt er fremsat i betænkningen, kan jeg naturligvis helt tiltræde.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) var en hel del inde på spørgsmålet om de offentligt ansattes mulighed for at deltage i kommunalt arbejde. Det er rigtigt, at det cirkulære, der ligger til grund for offentligt ansattes ombud, daterer sig helt tilbage til 1946. Jeg har over for lønningsudvalget givet tilsagn om, at der vil blive udsendt en ny udgave af dette cirkulære, og at man her vil betone, at bestemmelserne om forskydning af tjenesten eller tjenestebytning, som findes i dette cirkulære, ikke må benyttes på en sådan måde, at der herved påføres tjenestemanden en arbejdsbyrde af et sådant omfang, at han ikke er i stand til at bestride sit offentlige ombud. Jeg har endvidere givet tilsagn om at tage spørgsmålet om den 25 dages regel, der findes, op til overvejelse med henblik på en vis forøgelse, men vil gerne dér pege på, at der naturligvis også er et vist hensyn at tage til mennesker, som ikke er ansat som tjenestemænd, og som jo også skal have muligheder for at deltage i offentligt arbejde.

Hr. Morten Lange og flere andre ordførere samt enkelte af dem, der tog ordet uden for ordførernes række — deriblandt hr. Johan Nielsen i spørgsmålet om præstelønningerne, og for så vidt også hr. Peter Jørgensen — var inde på de mange henvendelser om ændring i indplaceringerne, som udvalget har modtaget. Disse henvendelser har ikke affødt ændringsforslag fra udvalget, og jeg benytter lejligheden til at takke udvalget, fordi man har respekteret, om jeg så må sige, det hensyn, som også er fremhævet her af flere ordførere, nemlig hensynet til det forudgående arbejde med hele tjenestemandssreformen. Den er, når det kommer til stykket, også et resultat af forhandlinger med organisationer, langvarige, grundige forhandlinger med organisationer, og vi har det jo her i landet på den måde, at vi respekterer organisationernes medindflydelse på sager af denne art. Jeg er glad for, at udvalget også har anerkendt dette.

Men jeg forstår på den anden side, at når der ikke er stillet ændringsforslag, så er det ikke, fordi udvalget 100 pct. har accepteret klassificeringerne og indplaceringerne, og jeg vil da også gerne sige, at jeg har ligeledes i de skriftlige henvendelser, som udvalget har modtaget, og som jeg har fået på anden vis, haft lejlighed til at bemærke mig forhold, som kan begrunde, at klassificeringer tages op til fornyet overvejelse på et senere tidspunkt. Som jeg sagde ved første behandling: kommissionens forslag er menneskeværk, altså et resultat af forhandlinger. Der ligger heri ingen underkendelse af dette arbejde, men det må ligge aftalepartnerne, altså i denne forbindelse staten, på sinde at være lydhør over for de synspunkter, som er fremhævet. Jeg har også fornemmet, at det ikke mindst ligger folketingets medlemmer på sinde, at det sikres, at også de små tjenestemandsgruppers stemme bliver hørt under kommende forhandlinger.

De næste egentlige tjenestemandssforhandlinger skal føres i foråret 1971. Jeg har imidlertid fra betænkningen noteret, at lønningsudvalget ikke vil udelukke, at der kan være områder, hvor hensynet til stillinger uden for statens område efter et samarbejde med implicerede myndigheder kan føre til justering af klassificering af enkelte stillingsgrupper. Jeg har forstået udvalget således,

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.] at en justering af denne art, såfremt det skønnes påkrævet under hensyn til en ensartet aflønning af sideordnede stillinger, f. eks. i stat, kommune og koncessionerede selskaber, kan komme på tale måske allerede fra et tidligere tidspunkt end foråret 1971.

Hr. Peter Jørgensen var i sine bemærkninger inde på de ufaglærte tjenestemænd på prøve, der er henført til 2. lønramme, det drejer sig bl. a. om postbude og portører. Må jeg sige herom kun dette ene, at i drøftelserne omkring denne lønfastsættelse, herunder altså også for lønramme 2, har fra statstjenestemændenes centralorganisationers side deltaget formanden og næstformanden, der står i spidsen for henholdsvis Jernbaneforbundet og Postforbundet. Mere tror jeg ikke, jeg konkret kan sige om selve den sag. Men jeg tager den med ind under den overskrift, som jeg før satte, da jeg ventilerede muligheden for justeringer på et senere tidspunkt. Det er rigtigt, at i dette billede kommer stedtillægsordningen utvivlsomt til at spille en væsentlig rolle.

Nu nævnte hr. Peter Jørgensen et eksempel på, hvordan pristalsreguleringen af stedtillæggene vil virke henholdsvis i hovedstaden og i Århus, og jeg forstod, at for hver gang der blev tale om en portion, så ville stigningen være på 95 kr. i hovedstadsområdet og på 5 kr. i de områder, hvor man har den laveste sats. Nu er det jo et gammelt spørgsmål, om man kan sige, at der gennem pristalsreguleringen sker en ændring, for relationen er jo den samme. Vi drøftede den problematik, kan jeg huske, i fjor og i forbindelse med de overvejelser, der var om en ændring generelt af pristalsreguleringen, men jeg vil da gerne sige til hr. Peter Jørgensen, at nu ved vi, at vi får en revision af den foreslåede stedtillægsordning med virkning fra 1. juli 1970, og lad os så håbe, også af andre grunde, at der ikke bliver for mange pristalsreguleringer inden den tid.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på de betragtninger, hr. Nordqvist gjorde gældende, som jo var af meget principiel karakter, og som oprullede, hvad skal vi sige, et fremtidsperspektiv, udover at sige, at der er dog ikke tvivl om, at det tjenestemand-

system, som vi her står over for at skulle tage stilling til, er et betydeligt mere smidigt tjenestemandssystem end det eksisterende og også mere tilpassningsdygtigt over for EDB-tidsalderen. Jeg tør ikke sige, hvor lang tid dette system vil holde, men jeg tør sige, at det er i hvert fald et system, der vil være lettere at ændre, lettere at tilpasse langs ad vejen.

Hr. Peter Jørgensen sagde om den sidste lov, at man havde udtrykt håb om, at den ville holde i 30 år, og den holdt kun — sagde han — i 30 dage, så begyndte overenskomstansættelserne at pible ind på statstjenestemandsområdet og underminerede den daværende tjenestemandsoverenskomst. Jeg vil om denne reform bestemt ikke udtale, at jeg tror, den kommer til at holde i 30 år, men jeg er aldeles overbevist om, at den kommer til at holde mere end 30 dage.

Kirkeministeren (Arne Fog Pedersen): Jeg vil gerne føje min tak til lønningsministerens.

Når jeg overhovedet tager ordet, er det for at svare de to ærede medlemmer, som har haft bemærkninger til lovforslaget om folkekirkens lønningsvæsen.

Hr. Johan Nielsen nævnte endnu en gang de forskellige ydelser, som forekommer ved betaling for kirkelige handlinger, og udtrykte sin modvilje over for dem, der kan betale sig til en flottere begravelse og andet lignende. Jeg kan trøste hr. Johan Nielsen med, at efter 1. april 1970 bortfalder forhåbentlig og formentlig alle disse forskellige honorarer også for udensogsboende. Tilbage bliver alene — sådan er det jo her i verden — at hvis man vil have særlige ydelser ved en kirkelig handling i form af en særlig sangpræstation eller særligt orgelspil eller andet lignende, som kræver en særlig arbejdsindsats og forberedelse fra den, der skal yde det, så må man betale det. Det kommer vi næppe uden om, men jeg skal da gerne medgive hr. Johan Nielsen, at jeg personlig har nu ikke noget særligt tilovers for alle disse ting; jeg er enig med ham i hans betragtninger over det ønskelige i, at vi også i døden kunne være demokratisk placeret i tilværelsen.

Hr. Morten Lange har stillet et ændringsforslag til forslag til lov om folkekirkens

[Kirkeministerens.]

lønningsvæsens § 1, stk. 1, nr. 4, og jeg må gå imod dette ændringsforslag. Det drejer sig om refusionsprocenten fra staten til præstelønningerne, som hr. Morten Lange ønsker nedsat fra 60 til 10 pct., idet jeg har forstået det ærede medlem sådan, at man derved skulle opnå det, at der kun fra statens side bliver betalt for, om jeg så må sige, den verdslige del af præsternes virksomhed. Jeg er imod ændringsforslaget. Uden at man må hænge mig op på, om tallene er helt præcise, så vil jeg skønsomt regne præsternes lønninger på landsbasis til at ligge omkring 100 mill. kr.

Hvis man vil have det omsat i talstørrelser, skulle altså statens andel heri efter lovforslaget maksimalt kunne udgøre 60 mill. kr.; der er altså lagt loft derved, naturligvis forudsat at lønningerne ligger på det nævnte plan.

Hr. Morten Lange ønsker det altså nedsat til 10 mill. kr., altså en nedgang for øjeblikket på rundt regnet et halvt hundrede millioner kr. Jeg finder det urimeligt. Som jeg tidligere har nævnt, udgør statens andel i folkekirken drift for øjeblikket ca. 31 pct., nemlig ca. 108-109 mill. kr. ud af de 346 mill. kr., som hele folkekirken drift andrager. Det vil sige, at hvis man ville nedskære de 60 pct. til ca. 10 pct., så ville statens procentuelle andel komme ned på skønsomt 16-17 pct. Jeg havde nær sagt: hvis man vil derned, så hellere droppe det fuldstændigt. Det vil heller ikke være rimeligt efter grundlovens ord om, at den evangelisk-lutherske kirke skal nyde en understøttelse fra staten.

Hvis hr. Morten Lange tror, at alle de forskellige verdslige funktioner kan tilgodeses med 10 mill. kr., så tror jeg, han må regne om. Det drejer sig om hele begravelsesvæsenet, om registrering af fødsler og dødsfald, vedligeholdelse af de gamle middelalderkirker og andet lignende; alene det sidste figurerer på finansloven med ca. 4,5 mill. kr., og da vi fra kirkeministeriets side i reglen kun yder op til 50 pct. af de

tilskudsberettigede udgifter, når en række ting er trukket fra, så vil alene denne ene post sluge næsten de 10 mill. kr. Jeg tror altså ikke rigtigt på regnestykket.

Hvis man vil droppe det helt, så for min skyld gerne, men så må man være klar over, at så må staten overtage hele begravelsesvæsenet, registrering af fødsler og dødsfald, vedligeholdelse af middelalderkirker og alt muligt andet lignende. Jeg er overbevist om, at det vil blive adskilligt dyrere, end tilfældet er nu. Jeg synes modsat, man skulle glæde sig over, så længe folkekirken påtager sig en så billig administration af disse samfundsvigtige opgaver.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om statens tjenestemænd.

Ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af § 1, § 1 i den ændrede affattelse, §§ 2-14, ændringsforslag nr. 3, § 15, således ændret, ændringsforslag nr. 4, § 16, således ændret, §§ 17-20, ændringsforslag nr. 5, § 21, således ændret, §§ 22-24, ændringsforslag nr. 6, § 25, således ændret, §§ 26-33, ændringsforslag nr. 7 om en ny affattelse af § 34, § 34 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 8-13 om indsættelse af en ny kapiteloverskrift og 5 nye paragraffer, ændringsforslag nr. 14-19 om indsættelse af en ny kapiteloverskrift og 5 nye paragraffer, §§ 35-48, ændringsforslag nr. 20, § 49, således ændret, ændringsforslag nr. 21-23, § 50, således ændret, og ændringsforslag nr. 1 angående titlen

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg

[Formanden.]

det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om tjenestemandspension.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1, § 1 i den ændrede affattelse, §§ 2 og 3, ændringsforslag nr. 2, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 5, § 5 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af § 6, § 6 i den ændrede affattelse, § 7, ændringsforslag nr. 5, § 8, således ændret, §§ 9-11, ændringsforslag nr. 6 om en ny affattelse af § 12, § 12 i den ændrede affattelse, §§ 13 og 14, ændringsforslag nr. 7, § 15, således ændret, §§ 16-18, ændringsforslag nr. 8, § 19, således ændret, §§ 20-26, ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 27, § 27 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 10-13 om indsættelse af en ny kapiteloverskrift og 3 nye paragraffer, ændringsforslag nr. 14, § 28, således ændret, §§ 29 og 30, ændringsforslag nr. 15 om en ny affattelse af § 31, § 31 i den ændrede affattelse og ændringsforslagene nr. 16-19 om indsættelse af 4 nye paragraffer.

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om tjenestemandslønninger m. m. og klassificering af tjenestemandstillinger i staten, folkeskolen og folkekirken.

§§ 1-4, ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 5, således ændret, §§ 6-30, ændringsforslagene nr. 3 og 4, § 31, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 32, således ændret, §§ 33 og 34, ændringsforslag nr. 6, § 35, således

ændret, ændringsforslag nr. 7 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslagene nr. 8 og 9, § 36, således ændret, ændringsforslag nr. 10, § 37, således ændret, § 38, ændringsforslag nr. 11, § 39, således ændret, §§ 40-44, ændringsforslag nr. 12 om indsættelse af en ny paragraf og § 45 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen og om ophævelse af lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere. (Tjenestemandsskoleloven og ændring af reglerne om refusion).

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om folkekirken lønningsvæsen m. m.

Ændringsforslag nr. 1 forkastedes med 111 stemmer mod 6; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§§ 1-16, ændringsforslag nr. 2, § 17, således ændret, og §§ 18-41 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i borgerlig straffelov. (Narkotikakriminalitet).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 151) findes i tidenden sp. 3150, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2641).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om euforiserende stoffer.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 161) findes i tidenden sp. 3840, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2641).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Tastesen: Det er et almindeligt, humant synspunkt hos de fleste her i landet, at straf ikke fører til noget fornuftigt. Det er derfor med nogen betænkelighed, vi i socialdemokratiet alligevel kan tilslutte os lovforslaget om en udvidelse af strafferammen for narkotikakriminalitet. På den ene side har vi været ængstelige for, at en udvidelse af strafferammen ville føre til en afsmitning

nedefter, således at de mindre overtrædelser af loven om euforiserende stoffer ville komme ud for en skærpet praksis ved domstolene. På den anden side ønsker vi at få standset den import af hård narkotika, der har en så ødelæggende virkning på mange af vore unge. Kun risikoen for længere tids frihedsberøvelse kan formentlig afholde de virkelig store narkotikahajer fra deres virksomhed her i landet.

Udvalgsarbejdet har derfor i høj grad været optaget af spørgsmålet om, hvordan vi kan undgå en udvidet kriminalisering af bruger- og misbrugergruppen og samtidig hindre, at det danske marked får tilført et øget kvantum narkotiske stoffer.

Vi ser ingen anden udvej end at bringe strafferammen for den grove form for forbrydelse på linje med, hvad den er i Sverige og Norge. Vi mener, at der gennem udkastet til cirkulære fra rigsadvokaten til anklagemyndigheden er givet sikre garantier for, at misfortolkning af folketingets mening ikke finder sted. Cirkulæret betyder en skærpet praksis over for de virkelig farlige forbrydelser, og det er kun disse, som falder ind under § 191 i straffeloven.

Over for bruger- og misbrugergruppen vil man fremover følge en mildere kurs. Der gives kun advarsler og i visse tilfælde bøde for at være i ulovlig besiddelse af euforiserende stoffer, herunder først og fremmest hash. Ved salg i mindre omfang kan der idømmes bøde, men hvor der er tale om salg i større omfang, vil der være mulighed for idømmelse af frihedsstraf, enten betinget eller ubetinget.

Vi er godt tilfreds med dette cirkulærudkast, og under hensyn til, at loven tages op til revision i samlingen 1970-71, så vi til den tid kan bygge på det erfaringsgrundlag, man da har, kan vi tilslutte os lovforslaget.

Det går i det hele taget som en rød tråd gennem hele cirkulæret, at man skelner mellem hash og de andre former for euforiserende stoffer, og det er godt det samme. Man burde måske helt have undtaget hash fra straffelovstillægget, men da det klart af cirkulæret fremgår, at hash kun er omfattet, når der er tale om erhvervsmæssig organiseret indsmugling af eller handel med kvantitet på omkring 15 kg, så har vi en fuldkommen sikkerhed for, at det kun er de store